

E-ISSN: 2667-4688

DOI Prefix:10.33390/homeros

HOMEROS

International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal
Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

ratingacademy.com.tr/ojs

VOLUME : 2

YEAR : 2019

ISSUE : 4

HOMEROS

E-ISSN: 2667-4688

International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal
Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

Volume / Cilt: 2

Issue / Sayı: 4

Year / Yıl 2019

Web: <https://ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/Homeros/>

E-mail: homeros@ratingacademy.com.tr

Address: Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi No: 276 D-I, Merkez-Çanakkale / TÜRKİYE

ABSTRACTING & INDEXING

DİZİN & İNDEKS

I2OR

BASE

Root indexing

Scilit

CiteFactor

Academic Research Index: ResearchBib

Directory of Resarch Journals Indexing (DRJI)

PKP Index

Academic Journal Index

International Services For Impact Factor and Indexing (ISIFI)

Society of Economics and Development

Eurasian Scientific Journal Index

OCLC WorldCat

Google Scholar

Scientific Indexing Services

ABOUT THE JOURNAL / DERGİ HAKKINDA

Homeros (E-ISSN: 2667-4688) is an international peer-reviewed journal that was published in 2018. The journal aims to include studies in philology. In this context, high quality theoretical and applied articles are given. The views and works of artists, academics, researchers and professionals working in the field of philology are brought together. Articles in the journal; It is published four times a year including WIN (January), SPRING (April), SUMMER (July) and FALL (October). Homeros is a free-open access electronic journal. The DOI number is assigned to all articles published in the journal (DOI Prefix:10.33390/homeros).

Articles published in the journal; It can be freely accessed, readable, downloaded, copied, distributed, printed, scanned, linked to full text, indexed, transmitted as data to the software, and used for any legal purpose without financial, legal and technical barriers.

*The publication language of the journal is **Turkish, Azerbaijani, English and Russian.***

The articles are sent electronically via the Article Tracking System.

Homeros (E-ISSN: 2667-4688) , 2018’de yayın hayatına başlayan uluslararası hakemli ve süreli bir dergidir. Dergi, filoloji dallarında yapılmış çalışmalara yer vermeyi amaçlar. Bu çerçevede, yüksek kalitede teorik ve uygulamalı makalelere yer verilmektedir. Filoloji alanında çalışan sanatçılar, akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüş ve çalışmaları bir araya getirilmektedir. Dergideki makaleler; KIŞ (Ocak), BAHAR (Nisan), YAZ (Temmuz) ve GÜZ (Ekim) dönemleri olmak üzere yılda dört kez yayımlanmaktadır. Homeros, ücretsiz-açık erişimli elektronik bir dergidir. Dergide yayımlanan tüm makalelere DOI numarası_ atanır (DOI Prefix:10.33390/homeros).

Dergide yayınlanan makaleler internet aracılığıyla; finansal, yasal ve teknik engeller olmaksızın, serbestçe erişilebilir, okunabilir, indirilebilir, kopyalanabilir, dağıtılabilir, basılabilir, taranabilir, tam metinlere bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir.

Derginin yayın dili **Türkçe, Azerice, İngilizce ve Rusça'dır.**

Yazılar, Makale Takip Sistemi üzerinden elektronik ortamda gönderilmektedir.

Owner/ Sahibi

RATING ACADEMY

Ar-Ge Yazılım Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Organizasyon Ticaret
Limited Şirketi

Editors / Editörler

Assoc. Prof. Dr. Nurida NOVRUZOVA, *Bakü Slavic University, AZERBAIJAN,*
(Chief Editor)

Assist. Prof. Dr. Vafa IBISHOVA, *Azerbaijan National Academy of Sciences, AZERBAIJAN*
(Co-Editor)

Managing Editor/Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali ÖZTEKİN

iv

Web Editor / Web Editörü

Cumali YAŞAR, *Çanakkale Onsekiz Mart University / TURKEY*

Contact / İletişim Bilgileri

Adress: Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi No: 276 D-I, Merkez-
Çanakkale / TÜRKİYE

Tel: +90 555 477 00 66

Web: <https://ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/Homeros/>

E-mail : homeros@ratingacademy.com.tr

EDITORIAL BOARD / EDİTORYAL KURUL

<i>Philip BARNARD</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Kansas University	USA
<i>Agata BAREJA-STARZYNSKA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	University of Warsaw	Poland
<i>Cheryl LESTER</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Kansas University	USA
<i>Nigar ISGANDAROVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Sumqayit State University	Azerbaijan
<i>Sahiba QAFAROVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
<i>Rafiq NOVRUZOV</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
<i>Naile MURADHANLI</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
<i>Rahile QEYBULLAYEVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
<i>Nizami CEFEROV</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü State University	Azerbaijan
<i>Ramiz ASKER</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü State University	Azerbaijan
<i>Anna VLADİMİROVNA DIBO</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Russian Academy of Sciences	Russia
<i>Fikret TÜRKMEN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Ege University	Turkey
<i>Leyla KARAHAN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Gazi University	Turkey
<i>Kerime ÜSTİNOVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Uludağ University	Turkey
<i>Haluk ŞÜKÜR AKALIN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Hacettepe Üniversitesi	Turkey
<i>Ali DUYSMAZ</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Balıkesir University	Turkey
<i>Yavuz AKPINAR</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Ege University	Turkey
<i>Naciye YILDIZ</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Gazi University	Turkey
<i>İrfan MORİNA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	The University of Prishtina	Kosovo
<i>Gülğayşa SAQİDOLDA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Maqripa YESKEYEVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Şolpan JARKINBEKOVA KUZAPOVNA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Marzena GODZİNSKA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	University of Warsaw	Poland
<i>Djengiz HAKOV</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bulgarian Science Academy	Bulgaria
<i>Hendrik E. BOESCHOTEN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Mainz University	Germany
<i>Marina MOJEYKO</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Belarusian State University	Belarus
<i>Marzena GODZINSKA</i>	<i>Dr.</i>	University of Warsaw	Poland
<i>Irina PRUSHKOVSKAYA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Kyiv National Taras Shevchenko University	Ukraine

<i>Ludmila BEJENARU</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Alexandru Ioan Cuza University of Iasi	Romania
<i>Apezova DILYARA URUMBAYEVNA</i>	<i>Assist. Prof. Dr.</i>	Kyrgyz-Russian Slavic University	Kyrgyzstan
<i>Avakova PAYŞAN AMİRDİNOVANA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Al-Farabi Kazakh National University	Kazakhstan
Aleksandr KARTOZIYA	<i>Prof. Dr.</i>	Georgian National Academy of Sciences	Georgia
Mehman MUSAOĞLU	<i>Prof. Dr.</i>	Gazi University	Turkey
Marçenko Oksana YURLİENA	<i>Prof. Dr.</i>	Poltava University of Economics and Trade	Ukraine
Saidov Ilxomjon MUXAMEDDINOVIÇ	<i>Prof. Dr.</i>	Samarkand State University	Uzbekistan
Saule TAZHIBAYEVA	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
Gulnara Kuldeyeva	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
Manshuk YESKINDIROVA	<i>Assoc. Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
Zhanargul BEISEMBAYEVA	<i>Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
Sevinc ALIYEVA	<i>Assoc. Prof. Dr.</i>	Azerbaijan National Academy of Science Institute of Linguistics	Azerbaijan
Baba MAHERREMLI	<i>Assoc. Prof. Dr.</i>	Azerbaijan National Academy of Science Institute of Linguistics	Azerbaijan
Minavar HABIBULLAH	<i>Prof. Dr.</i>	Minzu University For China	China

REFEREES IN THIS ISSUE / BU SAYININ HAKEMLERİ

ALİ DUYMAZ, *Balıkesir University, Turkey*

Aynel MEŞADİYEVA, *Azerbaijan National Academy of Science Institute Of Linguistics*

Gamze KARGI İNCE, *Çanakkale Onsekiz Mart University / TURKEY*

Leyla KARAHAN, *Dil Bilimci, TÜRKİYE*

Mustafa Levent YENER, *Çanakkale Onsekiz Mart University / TURKEY*

Naida MAMEDKHANOVA, *Baku Slavic University, Azerbaijan*

Nigiar İSGANDAROVA, *Sumqayit State University, Azerbaijan*

Nigiar İSGANDAROVA, *Sumqayit State University, Azerbaijan*

PUBLICATION POLICIES

1. All manuscripts proposed to the **Homer** should not be previously published or submitted for publication elsewhere. The studies or their summaries which were presented in a conference or published can be accepted if it is stated in the manuscript before. Besides that if the study is supported by an institution or produced from a thesis, this must be footnoted on the title. If the studies were wanted to be revoked by any reason, it is needed to apply to the admin with a letter. Publication committee considers that the authors will keep the rules as editorial principles and author guidelines.
2. *The manuscripts sent to **Homer** are controled with "iThenticate" screening program in terms of having plagiarism.* If there is no plagiarism, they are sent to referees. But if there is a plagiarism, these manuscripts are sent back to writers without sending referee.
3. Publication Committee entitled to reject the manuscripts if not conformable with the conditions concerning the ortography and grammar or return back to the authors for correction or reform them. All manuscripts submitted to **Homer** are sent to at least **two referees** after the initial review of the editorial board with respect to formatting and content. After having positive feedbacks from both of the referees, the manuscripts are published. In case of having one positive and one negative feedback from the different referees, the manuscript is sent to **a third referee**. The reviewers are not apprised of the authors' names or institutions in the submitted manuscript; and authors are not told the identity of the referees.
4. Manuscripts are sent to online Manuscript Submission System and Information about the referee process for your manuscripts is given through Online Manuscript Submission System. Reviews can also be seen through this system from the following link " <http://ratingacademy.com.tr/journals/index.php/JoA/user/register> "
5. Manuscripts are wellcomed both in **Turkish** and **English**. Turkish manuscripts are required English title and abstract.
6. The author's name, surname, title, instution, phone number and e-mail adress must be added.
7. Copyright (printed or electronic) of the manuscripts are belong to **Homer**.
8. **No copyright payment.**
9. The responsibility of the idea exists in the published articles belongs to the authors
10. No article processing charges

YAYIN İLKELERİ

1. Dergide yayınlanmak üzere gönderilen yazıların daha önce **başka bir yerde yayınlanmamış olması veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olması** gerekir. Daha önce **konferanslarda sunulmuş ve özeti yayınlanmış çalışmalar**, bu durum belirtilmek üzere kabul edilebilir. Ayrıca, çalışma **bir kurum tarafından destek görmüşse veya tezden üretilmişse** çalışmanın başlığına verilecek dipnotla bu durumun belirtilmesi gerekir. Yayın için gönderilmiş çalışmalarını herhangi bir nedenle dergiden çekmek isteyenlerin bir yazı ile dergi yönetimine başvurmaları gerekir. Yayın kurulu, gönderilmiş yazılarda makale sahiplerinin bu koşullara uymayı kabul ettiklerini varsayar.
2. **Homeros Journal'a** sunulan makaleler, başka bir çalışmadan kısmen ya da tamamen kopyalanmamış (plagiarizm) olup olmadıkları "iThenticate" tarama programı ile kontrol edildikten sonra hakemlere yollanır. Plagiarizm tespit edilen makaleler hakeme yollanmadan yazara iade edilir.
3. Yayın kurulu, yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri vermek, biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar, yayın kurulunun uygun gördüğü en az **iki hakem** tarafından değerlendirildikten sonra yayınlanması uygun görülürse dergide basılır. Bir hakemin olumlu diğer hakemin olumsuz görüş verdiği makaleler **üçüncü bir hakeme** gönderilir. Hakemlere gönderilecek yazılarda yazarın kimliği saklı tutulur.
4. Yazılar, Makale Takip Sistemi üzerinden elektronik ortamda gönderilmektedir. Bu sisteme Anasayfada yer alan "**Makale Gönder/Takip**" linkinden ulaşılabilir. Söz konusu sisteme kayıt yapıp makale gönderildikten sonra hakem süreciyle ilgili gelişmeler ve hakem değerlendirme raporları yazarlar tarafından kolaylıkla takip edilebilir.
5. Derginin yayın dili **Türkçe ve İngilizce**'dir. Türkçe makalelerin İngilizce başlığı ve özeti bulunmalıdır. Türkçe makalelerin Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'ne ve Yeni Yazım Kılavuzu'na uygun olması gerekir.
6. Makale gönderen yazar; ad ve soyadını, akademik ünvanını, çalıştığı kurumu, telefon numarasını, elektronik posta adresini, varsa çalışmasını destekleyen kurumu belirtmelidir.
7. Yayımlanan her türlü çalışmanın yayın hakkı dergiye aittir.
8. Dergiye gönderilen yazılara **teelif hakkı ödenmez**. Yayımlanan makalelerin teelif hakkı Dergiye aittir.
9. Dergide yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarını bağlar. Yazıların bütün hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.
10. Makale İnceleme ücreti yok

ETHICAL GUIDELINES

Homeros is committed to meeting and upholding standards of ethical behaviour at all stages of the publication process. It strictly follows the general ethical guidelines provided by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) and Cambridge Journals Ethical Standards and Procedures. Depending on these principles and general publication requirements, editors, peer reviewers, and authors must take the following responsibilities in accordance to professional ethic and norms. The proper and ethical process of publishing is dependent on fulfilling these responsibilities

The Responsibilities of Editor(s)

- ❖ The editor in chief and relevant editor(s) should acknowledge receipt of submitted manuscripts to the authors within ten days. The editor in chief and relevant editor(s) have responsibility in order to determine which of the submitted manuscripts could be published.
- ❖ Editors should adopt editorial policies that encourage maximum transparency, complete, impartial and honest reporting
- ❖ The submitted manuscripts will be controlled by the editor and the associate editor(s) in case of the plagiarism possibility. In this stage, the detected plagiarized manuscripts by the The editor in chief and relevant editor(s) will be rejected by the editor and associate editor(s). No way that the plagiarized manuscripts will be taken in the consideration process.
- ❖ The unpublished data and method in the submitted manuscripts should not be exploited/use by anyone in her/his study without the written permission of the author.
- ❖ The submitted manuscripts should be evaluated in accordance to the framework of solely intellectual norms in regardless of social, religious, cultural, economical background.
- ❖ The submitted manuscripts should not be disclosed no one other than the reviewer, the publisher, the editor assistants and the author(s) of such manuscripts by The editor in chief and relevant editor(s).
- ❖ When obtained interest struggle/conflict among the submitted manuscripts and other author(s) and/or institution, such submitted manuscripts should be recuse himself or herself from the review process.
- ❖ The final decision concerning the acceptance or rejection of the submitted manuscripts belongs to the editor in chief. This situation will be decided with reference to the originality and significance of the submitted manuscripts.
- ❖ The editor in chief should not oblige the authors to cite any articles or papers in the journal as the submitted manuscripts of the authors to be able to accept in the journal.

The Responsibilities of Reviewer(s)

- ❖ The reviewers have responsibility to the editor to inform the editor and the associate editors regarding the review process of the submitted manuscript in case the reviewers do not feel enough qualified in order to review the assigned manuscript of if they cannot complete the review process on time.
- ❖ The reviewers should complete her/his task in the respect to principle of secrecy. Reviewers should not share or discuss any data regarding the submitted study with no one except the editors.

- ❖ The reviewer should not disclose and share any data/content and opinions of the submitted manuscripts and should not use personal interest. Furthermore, the reviewers should not use any data of the unpublished paper.
- ❖ The criticism of the reviewers should be based on objective and scientific perspective and also the reviewers should avoid from personal criticism against the author(s). The reviewers are supposed to support her or his opinions by providing clear and tangible proofs.
- ❖ If the reviewers detect any similarities between the assigned manuscript and another published articles in the journal or in an another journal, they are supposed to notify the editor about this situation.
- ❖ The reviewers should not take any part in evaluation process of the submitted manuscripts with author(s) who have competition, cooperation or other kind of relations or links.
- ❖ Reviewers should conduct the work they agree to evaluate on time.

The Responsibilities of the Author(s)

- ❖ The author(s) should not send the same study manuscript to more than a/one journal simultaneously.
- ❖ The authors should gather the data relating the studies in the framework of principle of ethic. The publisher, the editor and the reviewer could demand the raw data from the author(s) which the study is based on.
- ❖ The studies which are sent to the journal should provide details and references/sources in an adequate level. Dishonesty and incorrect statements are unacceptable due to causing unethical principles.
- ❖ The submitted manuscripts should be original and the originality of the study should be ensured by the author(s). If others' papers and/or words are used in the context of the submitted manuscript, the reference should be provided in accordance to appropriate style. Also excerpts should be in an appropriate style in accordance to the writing rules of the journal and scientific ethics. The authorities are supposed to refer to other publishments which effect the essence of their submitted studies.
- ❖ The authors are supposed to notify a conflict of interest, financial sources and foundations if any of them are supported their studies.
- ❖ All the person(s) who contributed to the submitted manuscript in the respect of design, interpretation or implementation should be written on the submitted manuscript. All participations contributed in essence, should be listed respectively. Also apart these persons should be added to the part of "Acknowledgement".
- ❖ If the author detects any flaw or error(s) in the context of the submitted manuscript, the author is responsible to urgently notify this situation to the editor or the publisher in behalf of collaboration in order to correct such error(s) or flaw(s).

YAYIN ETİK KURALLARI

Homeros, yayın sürecinin her aşamasında etik davranış standartlarını benimsemeyi ve bunları yerine getirmeyi taahhüt etmektedir. Yayın Etik Komitesi (Committee on Publication Ethics - COPE), Açık Erişim Akademik Yayıncılar Derneği (Open Access Scholarly Publishers Association - OASPA) ve Cambridge Journals Etik Standartları ve Prosedürleri tarafından sağlanan genel etik yönergelerine sıkı bir şekilde bağlıdır. Bu yönergelerde belirtilen ilkelere ve genel yayın şartlarına bağlı olarak, mesleki ve etik standartlara göre editörler, hakemler ve yazarlar aşağıdaki sorumlulukları almalıdır. Yayın sürecinin düzgün ve etiğe uygun şekilde işlemesi bu sorumlulukların yerine getirilmesine bağlıdır.

Editörlerin Görevleri

- ❖ Baş editor ve ilgili editörler, dergiye yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların, 10 gün içinde, değerlendirmeye alınıp alınmadığını yazara bildirmelidir. Editör ve yardımcı/alan editörleri gönderilen çalışmaların hangilerinin yayınlanması gerektiğine karar vermekten sorumludur.
- ❖ Editörler dürüst, tarafsız, şeffaf ve bütünlük arz edici bir editorial politika izlemelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar Baş editör veya ilgili editörler tarafından öncelikle intihal ihtimaline karşı kontrol edilmelidir. Bu aşamada intihal ihtimali olan çalışmalar, Baş editor ve ilgili editörler tarafından reddedilir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalarda yer alan yayınlanmamış yöntem ve bilgiler, yazarın açık yazılı izni olmaksızın hiçbir kimse tarafından kendi çalışması içinde kullanılmamalıdır.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar; yazarların sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ile dini inançları göz önüne alınmaksızın, sadece entelektüel değerleri çerçevesinde değerlendirilmelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar, Baş editor ve ilgili editörler tarafından çalışmanın yazar(lar)ı, hakemleri, yardımcı/alan editörleri ve yayıncı dışında hiç kimseye ifşa edilmemelidir.
- ❖ Baş editor ve ilgili editörlerin dergiye gönderilen çalışmaların başka bir yazar ve/veya kurum ile çıkar çatışmasının olduğunu tespit etmesi halinde, çalışma yayın/değerlendirme sürecinden çekilmelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmaların kabulü veya reddi ile ilgili son görüş baş editöre aittir. Editör çalışmanın özgünlüğü ve önemi gibi hususları dikkate alarak kararını vermelidir.
- ❖ Baş editör, dergiye gönderilen çalışmaların kabulü için yazarlara dergideki herhangi bir makaleye veya başka bir çalışmaya atıf yapması konusunda telkinde bulunmamalıdır.

Hakemlerin Görevleri

- ❖ Editör veya yardımcı editörler tarafından kendisine değerlendirme için gönderilen çalışmayı değerlendirme konusunda çalışma ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını hisseden ya da ivedi bir değerlendirme yapamayacak durumda olan bir hakem, editörü bu durumdan haberdar ederek değerlendirme görevinden ayrılmalıdır.
- ❖ Hakemler, gizlilik ilkesine riayet ederek değerlendirmesini yapmalıdır. Editörler dışındaki kişilere çalışmalar gösterilmemeli ve başkalarıyla çalışma hakkında tartışma yapılmamalıdır.
- ❖ Hakemler, inceleme sürecinde elde etmiş olduğu ayrıcalıklı bilgi ve fikirleri gizli tutmalı ve kişisel çıkarı için kullanmamalıdır. Ayrıca hakemler, değerlendirmesini yaptığı ve henüz yayınlanmamış çalışmanın verilerinin herhangi bir parçasını kullanmamalıdır.

- ❖ Hakem eleştirileri nesnel olarak yapılmalıdır. Yazara karşı hiçbir kişisel eleştiri yöneltilmemelidir. Hakemler, fikirlerini açık biçimde destekleyen argümanlarla ifade etmelidir.
- ❖ Hakemler değerlendirilen çalışmanın daha önce yayınlanmış başka bir çalışma ile arasında esaslı bir benzerlik veya örtüşmeyi tespit etmeleri halinde, durumu editöre iletmelidirler.
- ❖ Hakemler, yazarı ile aralarında rekabet, işbirliği veya başka türlü ilişki veya bağlantılar bulunduğunu tespit ettiği çalışmaları değerlendirmemelidir.
- ❖ Hakemler çalışmaları kendilerine verilen süre içinde, zamanında değerlendirmelidir.

Yazarların Görevleri

- ❖ Yazar(lar), aynı çalışma metnini aynı anda birden fazla dergiye göndermemelidir.
- ❖ Yazarlar çalışmalarına ilişkin verileri etik ilkeler çerçevesinde toplamalıdır. Yayımcı, editör ve hakem, çalışmanın dayanağını oluşturan ham verileri yazar(lar)dan talep edebilir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar, yeterli düzeyde kaynak bilgisi ve ayrıntı içermelidir. Hileli ve bilinçli yanlış ifadeler etik olmayan durumlara yol açacağından kabul edilemez.
- ❖ Yazarlar tarafından dergiye gönderilen çalışmalar özgün olmalı ve çalışmanın özgün olduğu garanti edilmelidir. Eğer gönderilen çalışmalarda başkalarının çalışmalarını ve/veya kelimeleri kullanılıyorsa uygun bir şekilde atıf yapılmalıdır. Ayrıca yapılacak alıntı da bilimsel etik ve dergi yazım kurallarına uygun olmalıdır. Yazarlar gönderdikleri çalışmalarının esasını etkileyen önceki yayınlara atıf yapmak zorundadır.
- ❖ Yazarlar gönderdikleri çalışmaları destekleyen kuruluşları, finansal kaynakları veya çıkar çatışmasını beyan etmekle yükümlüdür.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmanın tasarımına, uygulanmasına veya yorumuna katkı sağlayan her kişi, çalışmada belirtilmelidir. Önemli katkıda bulunan tüm katılımcılar ilk yazarı takiben listelenmelidir. Bunun dışındaki kişiler ise çalışmanın “Teşekkür(Acknowledgement)” kısmına ilave edilmelidir.
- ❖ Yazar, dergide yayınlanmış çalışması içerisinde önemli bir yanlışlık veya kusur tespit ederse, bu durumu acil olarak dergi editörüne veya yayıncıya bildirmek ve mevcut yanlışlığın veya kusurun düzeltilmesi için editörle işbirliği yapmak yükümlülüğündedir.

AUTHOR GUIDELINES

1. The text must be written **single spaced** by using standard Microsoft Office Word format. Margins should be 2,5 cm for all sides of the page.
2. The total length of any manuscript submitted must not exceed **25 pages** (A4).
3. The manuscript, which does not show the names of the authors, must include the followings: Title, Abstract, Keywords under the abstract, introduction, main text, conclusion, references and appendix.
4. No footer, header or page numbers required.
5. The manuscript language can be **Turkish, Azerbaijaneese, English and Russian**.
6. Each manuscript must include abstract, no more than **150 words**.
7. At most **5 key** words must be written below the abstract.
8. **Abstract** and key words must be written in Times New Roman 10 font size and single spaced. It should be in italic letters.
9. **The main text** should be written in Times New Roman 12 font size and single spaced. The first line of the paragraph should be shifted by 1,25 cm from the left margin. Paragraph spacing after a single paragraph (6 nk) should be given.
10. All the headlines, set in the midst, should be written in bold, in Times New Roman 12 font size and 1,5 spaced.
11. Headings and subheadings must be numbered 2., 2.1., 2.1.1. as etc decimally with bold letters. All headings should be written in bold but only the first letters of the subtitles should be capital. Spacing before and after a heading (6 nk) should be given.
12. **All the tables, figures and graphs** must be headlined and sequentially numbered. The titles of the tables and figures should be placed above the table or figures, and references belonging to table or figure should be under them. The headline must be written in Times New Roman 12 font and with bond letters. References for the tables (figure of graph) must be below the table (figure or graph) with a font size of 11 font.
13. Equations should be numbered consecutively and equation numbers should appear in parentheses at the right margin.
14. Citations in text must be done according to the HARWARD REFERANCE TECHNIQUE. In text citations, the author's last name and the year of publication (and page number of the publication if necessary) for the source must appear in the text
 - i. If the last name of the author is used , the publication date should be written in parenthesis.
Gürkaynak (2002) agree that chemical solutions ...
 - ii. If the last name of the author is not used, the last name of the author, the publication year and page number of the publication must appear .
The last studies (Pınar 2003: 12)...
 - iii. If there are two authors, last names of both of the authors should be written.
Cinicioglu and Keleşoğlu (1993) mention about the soft paddings...
 - iv. If there are more than two authors, cite only the surname of the first author followed by "et al."
...asserted by Öztoprak et al.. (1999)
 - v. If an author has more than one publishment in the same year, different symbols (i.e. a,b,c..) must be used with the years.
...result of the studies made by Bozbey et al (2003a)
 - vi. If the resource is anonymous the word "anon" must be used.
...the realities spoken in recent times (Anon 1998: 53) ...

vii. if a newspaper article with an unknown writer is used, name of the newspaper, date of publication, page number should be written.

The floods occurred in the region affect the structural features (Atlas, 1998: 6)

viii. The studies made use of thesis, alphabetically ordered according to the surnames of the writers. The name of the magazine, book or booklet, etc. should be in italic and bold letters.

ix. For Internet resources, the name of the writer should be shown as mentioned before. If no writer's name, the name of the resources and the date must be given

Some knowledge takes place about the bazaar (IMKB, 23.06.2003)

x. For the internet resources with unknown writers URL-sequence number and year should be written as follow:

(URL-1, 2003), (URL-1 and URL-2, 2003), According to URL-1 (2003)

References must be prepared as below:

Books :

SURNAME, NAME, Publication Year, Name of Book, Publishing, Place of Publication, ISBN.

MERCER, P.A. and SMITH, G., 1993, Private Viewdata in the UK, 2

Journals:

SURNAME, NAME, Publication Year, Name of Article, Name of Journal, Volume Number and Page Numbers.

EVANS, W.A., 1994, Approaches to Intelligent Information Retrieval, Information Processing and Management, 7 (2), 147-168.

xv

Conferences:

SURNAME, NAME, Publication Year, Name of Report, Name of Conference Bulletin, Date and Conference Place, Place of Publication : Publishing, Page Numbers

SILVER, K., 1991, Electronic Mail: The New Way to Communicate, 9th International Online Information Meeting, 3-5 December 1990, London, Oxford: Learned Information, 323-330.

Thesis :

SURNAME, NAME, Publication Year, Name of Thesis, Master's Degree/Doctorate, Name of Institute

AGUTTER, A.J., 1995, The Linguistic Significance of Current British Slang, Thesis (PhD), Edinburgh University.

Maps:

SURNAME, NAME, Publication Year, Title, Scale, Place of Publication: Publishing.

MASON, James, 1832, Map of The Countries Lying Between Spain and India, 1:8.000.000, London: Ordnance Survey.

Web Pages:

SURNAME, NAME, Year, Title [online], (Edition), Place of Publication, Web address: URL

HOLLAND, M., 2002, Guide to Citing Internet Sources [online], Poole, Bournemouth University, [http://www.bournemouth.ac.uk/library/using/guide to citing internet sourc.html](http://www.bournemouth.ac.uk/library/using/guide%20to%20citing%20internet%20sourc.html), [Date Accessed: 4 November 2002].

YAZAR REHBERİ

1. Makalelerin, A4 kâğıt boyutunda ve standart Word formatında, kenar boşlukları; üst:2,5 alt: 2,5 sol: 2,5 ve alt: 2,5 cm **tek satır** aralıklı ve **iki yana yaslı** şeklinde yazılması gerekir.
2. Makalelerde sayfa sınırlaması olmamakla birlikte, üst limit olarak **25 sayfanın** aşılması beklenmektedir.
3. Yazar bilgilerinin yer almadığı makale dosyası; Orjinal dildeki başlık, Orjinal dildeki özet, İngilizce başlık, İngilizce özet, özetlerin altında anahtar kelimeler ve devamında giriş, ana metin, sonuç, kaynakça ve eklerden oluşmalıdır.
4. Üstbilgi, altbilgi ya da sayfa numarası eklenmemelidir.
5. Makaleler, **Türkçe, Azerice, Rusça** ya da **İngilizce** olarak hazırlanabilir.
6. Yazının başına **150 sözcüğü geçmeyen özet** (abstract) eklenmelidir. Mutlaka İngilizce özet ve İngilizce Başlık eklenmelidir.
7. Özetten sonra makalenin içeriğini belirten **en fazla 5 anahtar kelime** eklenmelidir
8. Özetler ve anahtar kelimeler Times New Roman 10 Punto, italik, tek satır aralığında ve iki yana yaslı şekilde hazırlanmalıdır.
9. Ana Metin, Times New Roman, 12 Punto, tek satır aralığında, iki yana yaslı şekilde hazırlanmalıdır. Her bir paragraf aralığı (sonra 6 nk) boşluk bırakılmalıdır. Paragrafların ilk satırları 1,25 cm içeriden başlamalıdır.
10. Başlıklar, özet bölümlerinin üzerine büyük harfle, ortalanarak, 1,5 satır aralıklı, Times New Roman, 12 punto ve kalın (bold) olarak yazılmalıdır.
11. Makalenin ana başlık ve alt başlıkları ise 2., 2.1., 2.1.1. gibi ondalıklı şekilde, giriş başlığından başlayarak (Kaynakça hariç) numaralandırılmalı ve kalın (bold) yazılmalıdır. Ana başlıklar büyük harfle yazılmalı, alt başlıkların ise yalnızca ilk harfi büyük olmalıdır. Başlıklardan önce ve sonra 6 nk boşluk bırakılmalıdır.
12. **Tüm şekil, tablo ve grafiklere** bir başlık verilmeli ve başlıklar ardışık olarak numaralandırılmalıdır. Başlık tablo, şekil veya grafiğin üstünde sayfaya ortalı Times New Roman, 12 punto, kalın (bold) olarak yer almalıdır. Tablo, şekil veya grafik yazısı no'su ile birlikte verildikten sonra tek nokta konularak tablo, şekil veya grafik ismi yazılmalıdır. Kaynak bildirimleri tablo, şekil veya grafiklerin altında 11 punto olarak verilmelidir.
13. Dipnotlar (açıklama içeren) metin içinde numaralanmalı, ayrı bir sayfada numara sırasına göre "Notlar" başlığı altında Times New Roman 11 punto ile yazılmalı ve metnin arkasına konmalıdır.
14. Metin içinde atıfları belirtmek için **Harvard referans tekniği** kullanılmalıdır. Bu tekniğe göre metin içinde geçen atıflar, yazar soyadı ve parantez içinde yer alan yayın yılı ile belirtilir. Konuyla ilgili örnekler aşağıda sırasıyla verilmiştir.

- i. Yazar adı cümlelerin doğal bir parçası olarak kullanılmışsa yayın yılı parantez içinde; Gürkaynak (2002) kimyasal çözeltiler üzerinde yapmış olduğu ...
- ii. Yazar adı cümlelerin doğal bir parçası olarak kullanılmamışsa yazar adı, basım yılı ve sayfa sayısı şeklinde olmalıdır; En son çalışmalar (Pınar, 2003: 12) uygulamanın ...
- iii. İki yazarın bulunması durumunda, her iki yazarın soyadı da kullanılır. Cinicioglu ve Keleşoğlu (1993) yumuşak dolgular üzerinde ...
- iv. İkiyden fazla yazar olması durumunda ilk yazarın soyadını "ve diğ." ifadesi takip eder. Öztoprak ve diğ. (1999) tarafından öne sürülen ...
- v. Eğer aynı yazarın aynı yılda basılmış birden fazla yayını kullanılmışsa basım yıllarının sonuna alfabetik bir karakter ilave edilir. Bozbey ve diğ. (2003a) tarafından yapılan çalışmalar bu sonucu ...

vi. Eğer anonim bir kaynak kullanılmışsa “anon” ifadesi kullanılır.

Son zamanlarda konuşulan gerçekler (Anon 1998: 53) ...

vii. Eğer yazarı belirsiz bir gazete yazısı kullanılacaksa gazete adı, basım yılı ve sayfa no;

Bölgede görülen sel baskınları yapısal özellikleri etkilemektedir (Atlas, 1998: 6)

viii. Tez çalışmasında faydalanılan yayınlar yazar soyadlarına göre alfabetik sırayla sıralanır. Yayının basıldığı derginin, kongre kitapçığının, kitabın vb. adı eğik (italik) olarak gösterilir.

ix. İnternette alınan kaynaklara atıf yapılırken, yazar adı varsa daha önce belirtildiği şekilde gösterilir. Yazar adı yoksa kaynağı sunan kurumun adı ve tarih kullanımı aşağıdaki şekilde gösterilir.

Pazar hakkında bilgiler yer almaktadır (İMKB, 23.06.2003)

x. Yazarı belli olmayan internet kaynaklarına atıf yapılırken, büyük harflerle URL-sıra numarası, yıl şeklinde yazılmalıdır. Örneğin:

(URL-1, 2003), (URL-1 and URL-2, 2003), According to URL-1 (2003)

Kaynakça Times New Roman, 12 punto şeklinde yazarların soyadları göz önüne alınarak alfabetik sırayla ve asılı biçimde çalışmanın sonunda bulunmalıdır. Her kaynak arasındaki paragraf aralığı (sonra 6 nk) olmalıdır. Eğer yazarın/ların aynı yıl içerisinde birden fazla çalışmasına atıf yapılmışsa ise bu çalışmaların yayın yılı sonuna (a,b,c,...) gibi semboller verilerek sıralanmalıdır. Makale ve bildirilerde dergi ve sempozyum/Kongre adı, kitap ve tezlerde ise kitap ve tez adı italik olarak yazılmalıdır. Kaynakça aşağıda gösterildiği şekilde düzenlenmelidir

Kitap referansı için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, Kitap adı, Yayınevi, Basım Yeri, ISBN.

MERCER, P.A. and SMITH, G., 1993, Private Viewdata in the UK, 2

Dergilerdeki makaleler için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, Makalenin adı, Derginin Adı, Cilt no ve (bölüm)

EVANS, W.A., 1994, Approaches to Intelligent Information Retrieval, Information Processing and Management, 7 (2), 147-168.

Konferans bildirileri için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, Bildiri Adı, Konferans Kitapçığının Adı, Tarih ve Kongre Yeri, Basım Yeri: Yayınevi, sayfa numaraları

SILVER, K., 1991, Electronic Mail: The New Way to Communicate, 9th International Online Information Meeting, 3-5 December 1990 London, Oxford: Learned Information, 323-330.

Tezler için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, Tezin Adı, Yüksek Lisans/Doktora, Enstitü Adı

AGUTTER, A.J., 1995, The Linguistic Significance of Current British Slang, Thesis (PhD), Edinburgh University.

Haritalar için gösterim

SOYADI, ADI., Yayın Yılı, Başlık, Ölçek, Basım Yeri:Yayınevi.

MASON, James, 1832, Map of The Countries Lying Between Spain and India, 1:8.000.000, London: Ordnance Survey.

Web sayfaları için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yıl, Başlık [online], (Edition), Yayın Yeri, Web adresi:URL

HOLLAND, M., 2002, Guide to Citing Internet Sources [online], Poole, Bournemouth University, http://www.bournemouth.ac.uk/library/using/guide_to_citing_internet_sourc.html [Erişim Tarihi: 4 Kasım 2002].

HOMEROS

E-ISSN: 2667-4688

Volume / Cilt: 2

Issue / Sayı: 4

Year / Yıl: 2019

xviii

CONTENT / İÇİNDEKİLER

Referred Manuscripts / Hakemli Makaleler

KUTADGU BİLİĞ'DE YER ALAN KALIP SÖZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON MODAL WORDS IN KUTADGU BİLİĞ

Necmi AKYALÇIN & Damla AYDOĞAN125-138

THE IMPORTANCE OF PRE-SCHOOL INSTITUTIONAL EDUCATION IN THE OVERALL DEVELOPMENT OF CHILDREN, IN PARTICULAR IN THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND COMMUNICATION SKILLS

Shemsi MORINA139-146

TURKISH LOANWORDS AND THEIR IMPACT IN THE ALBANIAN HOMONYMOUS LEXICAL ITEMS CORPUS

Alda JASHARI & Ali JASHARI147-154

DEDE KORKUT HİKAYELERİ'NDE YER ALAN KALIP SÖZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON THE MOLD WORDS IN THE DEDE KORKUT STORIES

Necmi AKYALÇIN & Damla AYDOĞAN155-164

MAKALE DİZİNİ

ARTICLE INDEX

Fihrist165-166

KUTADGU BİLİĞ’DE YER ALAN KALIP SÖZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON MODAL WORDS IN KUTADGU BİLİĞ

Necmi AKYALÇIN * & Damla AYDOĞAN **

* Dr. Öğretim Görevlisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE,
e-mail: nakyalcin@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7461-7773>

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE,
e-mail: damlaaydogan94@gmail.com

Geliş Tarihi: 30 Eylül 2019; Kabul Tarihi: 23 Ekim 2019
Received: 30 September 2019; Accepted: 23 October 2019

ÖZET

Türk dili, VIII. Yüzyılda Orhun Yazıtları olarak bilinen taşlara yazılan ilk yazılı belgelerini ortaya koymuş büyük bir dildir. Konuşma ve yazı dili olarak geniş bir alana yayılmış olan (göçler, savaşlar vb. sosyolojik olaylar nedeniyle) Türk dili ile yazılmış günümüze ulaşan pek çok önemli eser vardır. Bu eserlerden bir tanesi de Türk dilinin Orta Türkçe olarak da adlandırılan döneminde, Yusuf Has Hacıp’in Karahanlı Türkçesi ile kaleme almış olduğu Kutadgu Bilig’dir. Siyasetname özelliği taşıyan, aynı zamanda da didaktik bir eser olan Kutadgu Bilig üzerinde bugüne değin pek çok araştırma yapılmıştır. Ancak bu araştırmalar arasında kalıp söz olarak bilinen yapılar (Bismillahirrahmairrahim, nasılsın, Ömrün uzun olsun, dikkatli et, vb) ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır.

Bu çalışmanın konusunu Kutadgu Bilig’de yer alan kalıp sözler oluşturmaktadır. Amaç, Türk dili açısından değeri yüksek bir eser olan Kutadgu Bilig’de, iletişim, temenni ve benzeri durumlar için kullanılan kalıp sözleri saptamak ve bu bağlamda Türkoloji’ye katkı sunmaktır.

Anahtar kelimeler: Kalıp söz, Kutadgu Bilig, Söz Öbeđi.

ABSTRACT

Turkish language, VIII. Century, Orkhon Inscriptions known as the first written documents written on stones is a great language. There are many important works that have been written with the Turkish language, which are spread over a wide area as speech and writing language (due to sociological events such as migrations, wars etc.). One of these works is Kutadgu Bilig, which was written by Yusuf Has Hacıp in Karahanlı Turkish during the period of Turkish language called Middle Turkish. Kutadgu Bilig, which is also a didactic work, which has the feature of politics, has been researched so far. However, among these studies, there are no studies related to the structures known as molds (*Bismillahirrahmairrahim, Nasılsın, Ömrün uzun olsun, Dikkat et, etc.*).

The subject matter of this study is the words in Kutadgu Bilig. The aim is to determine the pattern words used for communication, wishes and similar situations in Kutadgu Bilig, which is a highly valuable work in terms of Turkish language and to contribute to Turcology in this context.

Key words: Pattern Words, Kutadgu Bilig, Word Group

1. GİRİŞ

Türk dili, kökeni daha eski zamanlara dayanmakla birlikte, ilk yazılı belgeler olarak kabul edilen Orhun Yazıtları ile VIII. Yüzyıldan başlayarak günümüze kadar gelişimini ve varlığını sürdüren köklü bir dildir. Savaş, göç gibi çeşitli nedenlerle pek çok süreç/dönem geçiren Türk dili XI. Yüzyılda Karahanlı Devletinin İslamiyet’i kabul etmesiyle bu önemli süreçlerden birini yaşamıştır. Bu tarihi süreç içerisinde Türk dili ile yazılmış pek çok dini ve didaktik önemli eser vardır. Bu önemli eserlerden birisi de Türk dilinin Orta Türkçe olarak da adlandırılan bu döneminde Yusuf Has Hacıp tarafından Karahanlı Türkçesi ile kaleme alınmış olan Kutadgu Bilig’dir.

“Kutadgu Bilig, İslami Türk edebiyatının bilinen ilk büyük eseridir. 6645 beyitten oluşan manzum bir siyasetnamedir. 11.yüzyılda Türkçenin bilim dili olarak kullanıldığını gösteren en büyük tanıktır. Kutadgu Bilig’in kelime anlamı mutlu olma bilgisi, terim anlamı ise siyaset bilgisidir.” (ERCİLASUN, 2014, s. 293)

“Kutadgu Bilig’in bugüne ulaşmış bulunan üç nüshası vardır: Herat, Mısır, Fergana nüshaları. Herat nüshası Şahruh döneminde, 17 Haziran 1439’da Herat’ta istinsah edilmiştir.” (ERCİLASUN, 2014, s. 295)

“Mısır nüshası, 1374’ten önceki bir tarihte İzzeddin Aydemir adına Arap harfleriyle istinsah edilmiştir.” (ERCİLASUN, 2014, s. 295)

“Fergana nüshası 14. yüzyılın ilk yarısında Harezm muhitinde Arap harfleriyle istinsah edilmiş olmalıdır.” (ERCİLASUN, 2014, s. 296)

“Türk dilini, eski, orta, yeni olarak üç döneme ayıran Türkologlara göre Karahanlı Türkçesi, Orta Türkçenin ilk dönemini oluşturur. Böyle düşünen Türkologlara göre 10-15. yüzyıllar arası, Orta Türkçe dönemidir. Karahanlı Türkçesinden sonraki Harezm, kıpçak ve Eski Oğuz Türkçeleri de Orta Türkçenin diğer dönem ve alanıdır.” (ERCİLASUN, 2014, s. 342)

Türk dili açısından önemli bir yere sahip Kutadgu Bilig üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Tuncer Gülensoy tarafından 2000 yılında Türk Dili dergisinde yayımlanan “Kutadgu Bilig Bibliyografyası” ve Erdem Uçar tarafından 2015 yılında Sosyal Bilimler Dergisinde yayımlanan “Kutadgu Bilig’in Kronolojik Kaynakçası Hakkında Bir Deneme” adlı

makaleler Kutadgu Bilig üzerine yapılmış araştırmaların ne denli çok olduğunu ortaya koymaktadır.

Kutadgu Bilig ile ilgili olarak Lisansüstü Tezler de yapılmıştır. Bu tezler içerisinde 1989 yılında Ahat Üstüner tarafından yapılan (Fırat üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) “*Karahanlıca ve Eski Anadolu Metinlerinde Deyimler, Atasözleri ve Kısa Hikayeler*” adlı yüksek lisans tezi ve 2001 yılında Bayram Çetinkaya tarafından yapılan (Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) “*Kutadgu Bilig’deki Deyimlerin Semantik ve Sentaktik İncelemesi*” adlı yüksek lisans tezi söz varlığı araştırmaları içerisinde değerlendirilebilir.

Yapılan çalışmaları ortaya koyan Kaynakça çalışmalarından da anlaşılacağı üzere, Kutadgu Bilig hakkında yapılmış araştırmaların sayısı oldukça fazladır. Ancak araştırmalar içerisinde Kutadgu Bilig’de kalıp sözler bağlamında yapılmış bir söz varlığı çalışmasına rastlanamamıştır.

Türk dili için kalıp sözler, kavram olarak yeni sayılabilecek bir araştırma konusudur. Söz varlığı çalışmaları içerisinde kalıp sözler için yapılan çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Çiğdem Erol 2007 yılında “Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme” adıyla (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. 2011 yılında Gülseren Tor, Çukurova Üniversitesinde gerçekleştirilen *Prof. Dr. Mine Mengi Sempozyumu*’nda “Mersin’den Birkaç Kalıp Söz (İlişki Sözü) Üzerine” adlı bir bildiri sunmuştur. Bu konuda çalışma yapan önemli bir isim de Hürriyet Gökdayı’dır. İlk önce 2008 yılında *Bilig* dergisinin kış sayısında yazdığı bir makale ile bu konuya dikkat çeken Hürriyet Gökdayı, daha sonra hazırladığı “Türkçede Kalıp Sözler” adlı kitap ile konuyu ayrıntılı bir şekilde ele almıştır.

Çalışmanın Ek bölümünde kalıp sözler (1210 adet) maddebaşı olarak verilmiştir. (GÖKDAYI, 2015, s. 157)

127

Doğan Aksan da çalışmasında kalıp söz konusuna değinmektedir.

“Bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlerdir.” (AKSAN, 1996, s. 35)

Çiğdem Erol hazırladığı “Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme” (T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) adlı tezinde kalıp sözler için şu ifadeleri kullanmıştır:

“Kalıp sözler, belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş klişe sözlerdir. Bu sözler toplumun yaşamına ve kültürüne ışık tutmaktadır. Kalıp sözler yemek yerken veya yemekten sonra, biriyle karşılaşıldığında selamlaşmak için, doğum, ölüm, okula başlama, evlenme gibi olaylar karşısında da kullanılırlar. Bunun yanında bir iyilik karşısında duyulan minneti veya bir iyi dileği belirtmek için edilen dualar, kızgınlıkla söylenen beddualar, yemin etmeler, söz vermeler de kalıp sözlerin içindedir.” (EROL, 2007, s. ÖNSÖZ)

“Kalıp sözler veya ilişki sözleri adı verilen dil ögeleri tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, toplumun kültürünü, inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıtan sözlerdir.” (EROL, 2007, s. 1)

Gülseren Tor ise 2011 yılında sunmuş olduğu bildirisinde kalıp sözler için şu ifadeleri kullanmıştır:

“Her toplumun, gündelik yaşamında çeşitli zaman ve durumlarda kullandığı kendine özgü sözleri vardır. İnsanlar arasındaki ilişkilerde kullanılan selamlaşma, vedalaşma, iyi ya da kötü dilek sözleri, saygı ve nezaket gereği söylenen sözler kalıp sözler arasında yer alır. Gündelik iletişim davranışları toplumdan topluma değişiklik gösterdiği gibi; iletişim sözleri de,

aynı toplumda dönemden döneme, bölgeden bölgeye, yöreden yöreye değişiklik gösterebilmektedir. Anadolu’da ölçünlü dille ortak olan kalıp sözler yanında, daha farklı sözlere de rastlanmaktadır. Bu tür sözler Anadolu ağızlarının sözvarlığı içinde, pek çok çeşidiyle ve renkliliğiyle büyük bir yer tutmaktadır.” (Tor, 2011, s. 766)

Hürriyet Gökdayı ise Kalıp sözleri şöyle tanımlar:

“Zihinsel üretim ve yapıyı temel alan bir başka tanıma göre ise kalıp sözler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeden veya dilbilgisel olarak ayrıştırılmadan olduğu gibi hatırlanarak kullanılan, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşan dizidir (Wray 2002: 9).” (GÖKDAYI, 2008, s. 90)

“Söz varlığında, selamlaşırken, yemek yerken, sevincimizi ya da üzüntümüzü belirtirken, birisini kutlarken, görüştüğümüz kişiden ayrılırken vb. iletişim durumlarında söylemeyi adet haline getirdiğimiz, ağızımızdan hemen çıkıveren, bir bütün halinde veya kişiye, zamana göre yapılan ufak tefek değişiklikler dışında çekirdek bölümünü aynı şekilde kullandığımız sözler.” (GÖKDAYI, 2015, s. 1)

Bu tanımlardan sonra, Kutadgu Bilig’de, yazıldığı dönemin dili de dikkate alınarak kalıp sözler saptanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada saptanan bütün kalıp sözler Reşit Rahmeti Arat’ın çevrisiyle Kabalcı Yayınevinden çıkan Kutadgu Bilig’in 2008 yılında çıkan ikinci basımından alınmıştır. ¹ Saptanan kalıp sözler, bir beyitte iki kalıp söz saptandıysa her biri ayrı ayrı numaralandırılmıştır. Cümle akışı devam eden beyitler ise tek başına numaralandırılmıştır.

Mensur mukaddime kısmından:

1) “**Bismillahirrahmanirrahim**” (Hacib, 2008, s. 68)

“**Bismillahirrahmanirrahim**” (Hacib, 2008, s. 69)

2) “**Sansız selam ü dürud** halklarda yigi yalavaçlarda ödrüntüsi ulug savcısı Muhammed- i (Hacib, 2008)Mustafa öze bolsun.” (Hacib, 2008, s. 68)

“Yine insanların en iyisi, yalvaçların seçkini ve Tanrının ulu habercisi Muhammed Mustafa ile onun arkadaşları olan aziz ve muhterem ashabına **saysız selam ve sena olsun**” (Hacib, 2008, s. 69)

Manzum Mukaddime kısmından:

3) 3. “**Yigil sen küle**” (Hacib, 2008, s. 72)

“**sen güle güle ye**” (Hacib, 2008, s. 73)

4) 7. “Dürud ol ödgürmiş resulka **selam**” (Hacib, 2008, s. 72)

“O seçkin resule **salat ve selam**” (Hacib, 2008, s. 73)

5) 7. “Yine işleringe **selam hem ulam**” (Hacib, 2008, s. 72)

“Yine arkadaşlarına **selam ve saygı**” (Hacib, 2008, s. 73)

6) 32. “**Bayat yarlıkasu** ol edgü kulug” (Hacib, 2008, s. 76)

“o ulu ve iyi kulları **Tanrı yarlığasın** (günahlarını bağışlasın)” (Hacib, 2008, s. 77)

Beyitlerde tespit edilen kalıp sözler:

7) “**Bismillahirrahmanirrahim**” (Hacib, 2008, s. 92)

“**Bismillahirrahmanirrahim**” (Hacib, 2008, s. 93)

8) 2. “**Öküş ögdi birle tümen ming sena**” (Hacib, 2008, s. 92)

“**Kadir ve bir olan Tanrıya çok hamd ve binlerce sena olsun**; onun için fanilik yoktur”
(Hacib, 2008, s. 93)

9) 24. “**Ay idi**” (Hacib, 2008, s. 94)

“**Ey rabbim**” (Hacib, 2008, s. 95)

10) 88. “**Kutadsu** atı birsü iki cihan” (Hacib, 2008, s. 106)

“**Kutlu olsun, Tanrı onu her iki cihanda aziz etsin**” (Hacib, 2008, s. 107)

11) 116. “**Ya rab**” (Hacib, 2008, s. 108)

“**Ya rab**” (Hacib, 2008, s. 109)

12) 123. “**yaşasunı lukman yıl**” (Hacib, 2008, s. 110)

“**Lokman kadar uzun ömürlü olsun**” (Hacib, 2008, s. 111)

13) 164. “Aya evlig er **sak**” (Hacib, 2008, s. 116)

“Ey ev sahibi, **dikkat et**” (Hacib, 2008, s. 117)

14) 193. “**Bütrü kör**” (Hacib, 2008, s. 122)

“**İyice dikkat et**” (Hacib, 2008, s. 123)

15) 204. “**Özüm ‘uzri koldı sangı** uş münü” (Hacib, 2008, s. 122)

“İşte böylece **senden özür dilerim**” (Hacib, 2008, s. 123)

16) 350. “**Kutadsu** okıgıka tutsu elig” (Hacib, 2008, s. 144)

“Okuyana **kutlu olsun** ve elinden tutsun” (Hacib, 2008, s. 145)

17) 364. “**Esenleşti** erke yigitlik tili” (Hacib, 2008, s. 146)

“Gençlik insana “**Allahaismarladık**” der” (Hacib, 2008, s. 147)

18) 396. “**Özüng** fazlı birle **keçür** ay küsüş” (Hacib, 2008, s. 150)

“Ey aziz Tanrı, beni kendi fazlın ve keremin ile **affet**” (Hacib, 2008, s. 151)

19) 397. “**Kamug mü’minig sen tözü yarlıka**” (Hacib, 2008, s. 150)

“**Sen bütün müminlerin günahlarını bağışla**” (Hacib, 2008, s. 151)

20) 523. “Ayıttı hacib emdi **könglüng neteg**” (Hacib, 2008, s. 170)

“Hacib sordu: **Nasılsın**, gönlün hoş mu” (Hacib, 2008, s. 171)

21) 583. “**Kayudın kelir sen negü ol yating**” (Hacib, 2008, s. 182)

“**Nereden qeliyorsun, memleketin neresidir**” (Hacib, 2008, s. 183)

22) 600. “**Bayat birsü küç**” (Hacib, 2008, s. 184)

“**Tanrı bana kuvvet versin**” (Hacib, 2008, s. 185)

23) 605. “Kamuğ neng yakınlık kılur **kör bakın**” (Hacib, 2008, s. 186)

“Bak ve **dikkat et**, herkes ona yakınlık gösterir” (Hacib, 2008, s. 187)

24) 800. “**Baka tur körü**” (Hacib, 2008, s. 2018)

“**Dikkat et**” (Hacib, 2008, s. 219)

25) 846. “**Ked küdezgil özüng**” (Hacib, 2008, s. 226)

“**çok dikkatli hareket et**” (Hacib, 2008, s. 227) Burada kendine dikkat et anlamı olduğu için kalıp söz olarak değerlendirilmiştir.

26) 940. “**Uzun bolsu yaş**” (Hacib, 2008, s. 242)

“**Ömrün uzun olsun**” (Hacib, 2008, s. 243)

27) 940. “**Erej edgü birle esen bolsu baş**” (Hacib, 2008, s. 242)

“**Huzur ve iyilik içinde başın esin olsun**” (Hacib, 2008, s. 243)

28) 1069. “**Könglüng neteg**” (Hacib, 2008, s. 262)

“**Nasılsın**” (Hacib, 2008, s. 263)

29) 1151. “**Ay idim**” (Hacib, 2008, s. 276)

“**Ey rabbim**” (Hacib, 2008, s. 277)

30) 1162. “**Esen edgü kal**” (Hacib, 2008, s. 278)

“**Sağ ve esen kal**” (Hacib, 2008, s. 779)

31) 1190. “**Esen bol**” (Hacib, 2008, s. 282)

“**Sen sağ ol**” (Hacib, 2008, s. 283)

32) 1257. “**Ay idim**” (Hacib, 2008, s. 292)

“**Ey rabbim**” (Hacib, 2008, s. 293)

33) 1262 “**İdim** sen tirig sen angar bir kuta” (Hacib, 2008, s. 292)

“**Ey rabbim** sen dirisin, ona saadet ver” (Hacib, 2008, s. 293)

34) 1286. “**Sevinç birle bük**” (Hacib, 2008, s. 296)

“**güle güle kullan**” (Hacib, 2008, s. 297)

35) 1309. “**Meningdin ming alkış** uvutlug öze” (Hacib, 2008, s. 300)

“utanma sahibine **benden binlerce selam**” (Hacib, 2008, s. 301)

36) “1348. **Sevüg savçık ming meningdin selam**

Tegürsün bayatım kesüksüz ulam” (Hacib, 2008, s. 306)

“**Tanrı benden sevgili Haberciye, devamlı olarak, binlerce selam eristirsın**” (Hacib, 2008, s. 307)

37) 1349. “**Tegürsün selamım idim** kesmedin” (Hacib, 2008, s. 306)

“**Rabbim sonsuz selamlarımı eristirsın**” (Hacib, 2008, s. 307)

38) 1350. “**Uzun kiç yaşagıl** ay ilig kutı” (Hacib, 2008, s. 306)

“Ey devletli hükümdar, **çok uzun yaşa**” (Hacib, 2008, s. 307)

49) 1479. “**Bayat birsü tevfik** kamug edgüke” (Hacib, 2008, s. 326)

“Bütün iyilikler için **Tanrı sana Tevfik ihsan etsin**” (Hacib, 2008, s. 327)

40) 1480. “**Esenin tirilgil öküş yıl yaşa**

Sevinçin avınçin öküş il aşā” (Hacib, 2008, s. 326)

“**Ömrünü sıhhatle geçir, çok yıl yaşa**, saltanatın sevinç ve huzur içinde geçsin” (Hacib, 2008, s. 327)

- 41) 1481. “**Esen kal selamet** ay körklüg yüzüm” (Hacib, 2008, s. 326)
“**Sağ ve esen kal** ey güzel yüzüm” (Hacib, 2008, s. 327)
- 42) 1483. “**Bayatka tutuzdum munı** yalvara” (Hacib, 2008, s. 326)
“Yalvararak **Tanrıya emanet ettim onu**” (Hacib, 2008, s. 327)
- 43) 1547. “**Kerek öngdi tutğıl kerek tönğdisi**” (Hacib, 2008, s. 334)
“**Istersen beğen, istersen beğenme**” (Hacib, 2008, s. 335)
- 44) 1553. “**uzun kiç yaşagıl** aşayu ilig” (Hacib, 2008, s. 336)
“Ey hükümdar, **Tanrı sana uzun ömürler versin**” (Hacib, 2008, s. 337)
- 45) 1560. “**Bayat ok ötesün sening haklaring**” (Hacib, 2008, s. 338)
“**Senin haklarını bizzat Tanrı ödesin**” (Hacib, 2008, s. 339)
- 46) 1585. “**uzun kiç tirilsü** yadılsu atı” (Hacib, 2008, s. 342)
“**Allah uzun ömürler versin**, şöhetin dünyaya yayılsın” (Hacib, 2008, s. 343)
- 47) 1591. “**Çökürme köngül**” (Hacib, 2008, s. 342)
“**gönlünü ferah tuf**” (Hacib, 2008, s. 343)
- 48) 1796. “**Uzun kiç yaşasu** bu üsteng elig” (Hacib, 2008, s. 374)
“**Ömrü ve devleti uzun olsun**” (Hacib, 2008, s. 375)
- 49) 1929. “**Erejin avınsa yise il uzun**” (Hacib, 2008, s. 396)
“**Huzur içinde yaşasın, uzun zaman hükümran olsun**” (Hacib, 2008, s. 397)
- 50) 1948. “**Esen ine tirilgil** ay üsteng elig” (Hacib, 2008, s. 400)
“Ey üstün el, **sağ ol ve huzur içinde yaşa**” (Hacib, 2008, s. 401)
- 51) 2145. “**Sevinçin tiril tutçı körme açığ**” (Hacib, 2008, s. 426)
“**Sevinç içinde yaşa, zahmet yüzü görme**” (Hacib, 2008, s. 427)
- 52) 2173. “**Diriga** bu yanglıg kişiler ölür” (Hacib, 2008, s. 430)
“**Ne yazık ki**, böyle insanlar çok yaşamaz” (Hacib, 2008, s. 431)
- 53) 2247. “isiz bolmaginça bu begler **bakın**” (Hacib, 2008, s. 440)
“**dikkat et**, kötü kimseleri yanlarına yaklaştırmazlar” (Hacib, 2008, s. 441)
- 54) 2319. “**Tuz etmek kingüt** ay kişi kutlugı” (Hacib, 2008, s. 452)
“**Tuzun ekmeğın bol olsun**” (Hacib, 2008, s. 453)
- 55) 2489. “**Uzun kiç yaşasunı ilig** özi” (Hacib, 2008, s. 476)
“**Hükümdar çok yaşasın**” (Hacib, 2008, s. 477)
- 56) 2528. “**Esen ine tirilgil** ay kılkı silig” (Hacib, 2008, s. 482)
“Ey hükümdar, **huzur içinde uzun seneler yaşa**; ey yumuşak” (Hacib, 2008, s. 483)
- 57) 2575. “Tusulur adaş tut **asıg birle tod**” (Hacib, 2008, s. 488)
“Yararlanacağın kişiyi arkadaş edin, onun bol bol **hayrını gör**” (Hacib, 2008, s. 489)
- 58) 3066. “Neteg kim sevindi seningdin köngül

Bayat birsü andağ sevine ay ogul” (Hacib, 2008, s. 558)

“Benim gönlüm senden nasıl hoşnut ise, ey oğul, **Tanrı seni de öyle sevindirsin**” (Hacib, 2008, s. 559)

59) 3098. “**Negü teg keçer kün ay** ögdülmiş ay” (Hacib, 2008, s. 562)

“Ey ögdülmiş, söyle, **gün ve aylar nasıl geçiyor**” (Hacib, 2008, s. 563)

60) 3114. “**Erej kıl bir ança sen inçin avın**” (Hacib, 2008, s. 566)

“Biraz huzur ve rahat içinde yaşa” (Hacib, 2008, s. 567)

61) 3131. “**Esirker men**” (Hacib, 2008, s. 568)

“Çok **teessüf ediyorum**” (Hacib, 2008, s. 569)

62) 3198. “**Esen barmu erki et öz inçlikin**” (Hacib, 2008, s. 578)

“**yücludun sağ ve sıhatte midir**” (Hacib, 2008, s. 579)

63) 3295 “**Ne körklü sevinç**” (Hacib, 2008, s. 590)

“**Ne büyük mutluluktur**” (Hacib, 2008, s. 591)

64) 3301. “**Ne körklüg bolur** kör kişi adrlıp” (Hacib, 2008, s. 590)

“**Ne kadar güzel** şey” (Hacib, 2008, s. 591)

65) 3353. “Bayattın turur kör **anınğ takdiri**” (Hacib, 2008, s. 598)

“Bu **onun (Allah’ın) takdiridir**” (Hacib, 2008, s. 599)

66) 3537. “Mungar mengzer emdi **körü bar** bu söz” (Hacib, 2008, s. 624)

“**dikkat et**, şimdi şu söz buna benzer” (Hacib, 2008, s. 625)

67) 3684. “**Muyan birsü tengri** sakınçım yiding” (Hacib, 2008, s. 646)

“**Tanrı sana bunun sevabını versin**, derdimi kendine dert edindin” (Hacib, 2008, s. 647)

68) 3709. “Kesildi sözüm **sen esen edgü kal**” (Hacib, 2008, s. 650)

“Başka bir diyeceğim kalmadı, **sağ ve esen kal**” (Hacib, 2008, s. 651)

69) 3876. “**İlig ine esenin tirilsün uzun**” (Hacib, 2008, s. 676)

“**Hükümdar sağlık ve esenlik içinde çok yaşasın**” (Hacib, 2008, s. 677)

70) 3905. “**Tümen ming selamın sevüg savçıka**

Tegürsün bayatım köni yolçıka” (Hacib, 2008, s. 682)

“**Tanrı sevgili resule, o doğru yolu gösterene, yüz binlerce dua ve selam eriştirsın**” (Hacib, 2008, s. 683)

71) 3907. “İligdin öküş ögdi aytığ **selam**

Idur men sanga ay ukuşı tamam” (Hacib, 2008, s. 682)

“Hükümdar seni çok överek **hatrını soruyor ve selam gönderiyor**, ey kâmil akıllı insan” (Hacib, 2008, s. 683)

72) 3908. “**Negü teg erür sen** ay bilge teti” (Hacib, 2008, s. 682)

“Ey zeki bilge, **nasılsın?**” (Hacib, 2008, s. 683)

73) 3960. “Ayur ay kadaşım **nelük emgeding**” (Hacib, 2008, s. 690)

- “Sonra dedi ki: Ey kardeşim, niye zahmet ettin” (Hacib, 2008, s. 691)
- 74) 3994. “Kişike katılğıl yorigıl amul” (Hacib, 2008, s. 696)
- (İnsanlara karış ve huzur içinde yaşa.) (Hacib, 2008, s. 697)
- 75) 4295. “Köni bol kutuldung sen inçin tiril” (Hacib, 2008, s. 740)
- “Doğru ol; endişesiz ve huzur içinde yaşa” (Hacib, 2008, s. 741)
- 76) 4323. “Kara kılma özni küdezü tura” (Hacib, 2008, s. 744)
- “iyice dikkat et, kendini karaya bulaştırma” (Hacib, 2008, s. 745)
- 77) 4438. “Tiril edgü atın sevinçin küle” (Hacib, 2008, s. 762)
- “iyi ad kazanarak sevinç ve huzur içinde yaşa” (Hacib, 2008, s. 763)
- 78) 4452. “Bilgisizke yakma özüngni tutun” (Hacib, 2008, s. 764)
- “Bilgisizlere yaklaşma, kendine hakim ol” (Hacib, 2008, s. 765)
- 79) 4507. “Sakınçsız tirilgil aya kutlug er” (Hacib, 2008, s. 774)
- “Ömrünü dertsiz geçir ey mutlu insan” (Hacib, 2008, s. 775)
- 80) 4610. “Ked küdez singa serme anı” (Hacib, 2008, s. 788)
- “Ona çok dikkat et, kaba söz söyleme kırılır” (Hacib, 2008, s. 789)
- 81) 4721. “Baka körgil” (Hacib, 2008, s. 804)
- “Dikkat et” (Hacib, 2008, s. 805)
- 82) 4878. “Barayın men emdi esen edgü kal” (Hacib, 2008, s. 826)
- “Şimdi ben gideyim, sen sağ ve esen kal” (Hacib, 2008, s. 827)
- 83) 4923. “sanga ma öküş tegdi emgek yorıp” (Hacib, 2008, s. 832)
- “Sana da gidip gelmek zahmet oldu” (Hacib, 2008, s. 833)
- 84) 4957. “İlig altını ine esen bolsunı
Bayat birge barça tilek kolsunı” (Hacib, 2008, s. 838)
- “Hükümdar sağ olsun ve huzur içinde yaşasın, Tanrı bütün dilek ve arzularını yerine getirsin” (Hacib, 2008, s. 839)
- 85) 4974. “Nelük emgetürsen özüngni küçün” (Hacib, 2008, s. 840)
- “Niçin kendini zorla zahmete sokuyorsun” (Hacib, 2008, s. 841)
- 86) 5027. “İlel tip turup çıktı ögdülmişe” (Hacib, 2008, s. 850)
- “Ögdilmiş “baş üstüne” diyerek kalkıp çıktı” (Hacib, 2008, s. 851)
- 87) 5039. “Ayur emgeding sen ay odgurmışa” (Hacib, 2008, s. 852)
5039. “Ey odgurmuş, dedi, yaya olarak buraya kadar gelmekle çok büyük zahmetlere katlandın” (Hacib, 2008, s. 853)
- 88) 5048. “Kaçan tegge emgek yetüngil bilig” (Hacib, 2008, s. 854)
- “Bu bana niçin zahmet olsun” (Hacib, 2008, s. 855)
- 89) 5065. “Körü bar kara begke kılmaz selam” (Hacib, 2008, s. 856)

- 857) “**Dikkat et**, selamın bu manasından dolayı halk beye selam vermez” (Hacib, 2008, s. 857)
- 90) 5078. “Köni sözlüg erke ***bayat birsü ter***” (Hacib, 2008, s. 858)
“Doğru söyleyeni **Tanrı karşılığına erıştır**” (Hacib, 2008, s. 859)
- 91) 5082. “***Bayat arturu birsü ilig sanga***
Bu edgü kılıklar bu edgü yanga” (Hacib, 2008, s. 858)
“**Ey hükümdar, Tanrı senin bu iyi hareketlerini ve iyi ahlakını daim etsin ve arttırsın**”
(Hacib, 2008, s. 859)
- 92) 5102. “***Tileking tükel birsü tengri kutun***” (Hacib, 2008, s. 862)
“**Tanrı seni mutlu etsin, bütün dileklerini yerine getirsin**” (Hacib, 2008, s. 863)
- 93) 5271. “Bu gaflet usındın küdezgü ***ya rab***” (Hacib, 2008, s. 886)
“**Ey rabbim**, beni bu gaflet uykusundan koru” (Hacib, 2008, s. 887)
- 94) 5274. “***Baka tur*** negü tir sakınuk kişi” (Hacib, 2008, s. 886)
“**Dikkat et**, takva sahibi kişi ne der” (Hacib, 2008, s. 887)
- 95) 5402. “***Bayat birsü tevfi*** tilekingke teg” (Hacib, 2008, s. 904)
“**Tanrı senden istediğin tevfi esirgemesin**” (Hacib, 2008, s. 905)
- 96) 5409. “Özüngni unıtma ay ilig ***sakın***” (Hacib, 2008, s. 904)
“Ey hükümdar, **dikkatli ol**, kendini unutma” (Hacib, 2008, s. 905)
- 97) 5437. “***Bayat birsü tevfi*** sanga ay ilig” (Hacib, 2008, s. 910)
“Ey hükümdar, **Tanrı sana Tevfi versin**” (Hacib, 2008, s. 911)
- 98) 5438. “***Tilek birsü tengri küdezsü sinî***” (Hacib, 2008, s. 910)
“**Tanrı sana dileğini versin, seni korusun**” (Hacib, 2008, s. 911)
- 99) 5470. “Muning ***şükri kılğıl*** ay bilgi king” (Hacib, 2008, s. 914)
“Ey bilgisi geniş olan, **buna şükret**” (Hacib, 2008, s. 915)
- 100) 5592. “***Körü tur*** adın işke katma yula” (Hacib, 2008, s. 932)
“**Dikkat et** onlara başka iş verme, verilmişse bu işten al” (Hacib, 2008, s. 933)
- 101) 5622. “Sevindi ***ilel*** tip yaruttı közin” (Hacib, 2008, s. 936)
“Yüzü güldü ve sevinerek “***baş üstüne***” dedi.” (Hacib, 2008, s. 937)
- 102) 5665. “İlig aydı bangıl ***meningdin selam***
Tegürgil angar sen ay bilgi tamam” (Hacib, 2008, s. 944)
“Hükümdar dedi ki: Git, **ona benden de selam götür**, ey bilgisi kâmil insan.” (Hacib, 2008, s. 945)
- 103) 5668. “***İlel*** tip turup çıktı ögdülmüş” (Hacib, 2008, s. 944)
“Ögdülmüş “***Baş üstüne***” diyerek kalkıp çıktı” (Hacib, 2008, s. 945)
- 104) 5717. “Ölüm tutmaz erken ***baka tur*** odug” (Hacib, 2008, s. 950)
“Ölüm henüz yakalamadan uyanık dur, **dikkatli ol**” (Hacib, 2008, s. 951)

- 105) 5718. “Ölüm tutsa asgı bulumaz ***bakın***” (Hacib, 2008, s. 952)
“***Dikkat et***; ölüm yakalayınca, bak bundan bir fayda gelmez” (Hacib, 2008, s. 953)
- 106) 5722. “***Bayat birsü tevfiğ*** yarutsu közüng” (Hacib, 2008, s. 952)
“***Tanrı seni başarılı ve mutlu etsin***” (Hacib, 2008, s. 953)
- 107) 5807. “Sening bolsu devlet ***uzun bolsu yaş***” (Hacib, 2008, s. 964)
“***Mutluluk ve huzur içinde uzun bir ömür sür***” (Hacib, 2008, s. 965)
- 108) 5820. “***Küdezsü idim*** tutsu könglüm tüze” (Hacib, 2008, s. 966)
“***Rabbim beni korusun***, gönlümü temiz tutsun” (Hacib, 2008, s. 967)
- 109) 5854. “***Bayat birsü tevfiğ*** aya erde yig” (Hacib, 2008, s. 972)
“Ey insanların iyisi, ***Tanrı sana Tevfiğ ihsan etsin***” (Hacib, 2008, s. 973)
- 110) 5857. “***Sen inçin tirilgil*** ay ilçü ulug” (Hacib, 2008, s. 972)
“Ey büyük hükümdar, ***sen huzur içinde yaşa***” (Hacib, 2008, s. 973)
- 111) 5895. “***Bayat birsü iki ajun edgüsü***” (Hacib, 2008, s. 976)
“***Tanrı ona her iki dünya nimetlerini ihsan etsin***” (Hacib, 2008, s. 977)
- 112) 6060. “Tükettim ***tiriglik esen edgü kal***” (Hacib, 2008, s. 1004)
“Hayatımı tamamladım, ***sen sağ ve esen kal***” (Hacib, 2008, s. 1005)
- 113) 6069. “***Baka körgil*** emdi ay köngli tirig” (Hacib, 2008, s. 1004)
“***Dikkat et*** şimdi, ey gönlü diri” (Hacib, 2008, s. 1005)
- 114) 6185. “İligke ***tegürgil meningdin selam***” (Hacib, 2008, s. 1020)
“Hükümdara ***benden selam söyle***” (Hacib, 2008, s. 1021)
- 115) 6245. “İlig aydı ***tengri küdezgey anı***” (Hacib, 2008, s. 1030)
“Hükümdar dedi ki ***onu tanrı korusun***” (Hacib, 2008, s. 1031)
- 116) 6283. “***ilel*** tip turup çıktı andın yana” (Hacib, 2008, s. 1036)
“Ögdilmiş ***baş üstüne*** diyerek oradan kalkıp çıktı” (Hacib, 2008, s. 1037)
- 117) 6288. “***Sen inçin tirilgil yaşagıl uzun***” (Hacib, 2008, s. 1036)
“***Tanrı sana sağlık ve uzun ömürler versin***” (Hacib, 2008, s. 1037)
- 118) 6306. “***Bayat yarlıkasu ol odgurmışığ***
Keçürsü anıngdın yazuk kılmışığ” (Hacib, 2008, s. 1040)
“Odgurmışa ***Tanrı rahmet eylesin***, onun bütün günahlarını affetsin” (Hacib, 2008, s. 1041)
- 119) 6350. “Tegümeding işke ***işing ne erinç***” (Hacib, 2008, s. 1046)
“Bu birkaç gün kaygı ve keder içinde kaldığın için sen de işle pek meşgul olamadın; acaba ***işler nasıl gidiyor***.” (Hacib, 2008, s. 1047)
- 120) 6386. “***Küdezsün bayat bu beladin*** singar” (Hacib, 2008, s. 1052)
“***Tanrı bu beladan bizi korusun***” (Hacib, 2008, s. 1053)
- 121) 6410. “Ayur ay büğü beg ***uzun kiç yaş***” (Hacib, 2008, s. 1056)

“Dedi ki: Ey hükümdar, ömrün uzun olsun” (Hacib, 2008, s. 1057)

122) 6414. “Sevinçin avınçın tirilgil uzun” (Hacib, 2008, s. 1056)

“Sevinerek ve avunarak uzun ömür sür” (Hacib, 2008, s. 1057)

123) 6464. “Erejlengil ança ay kılık tüzün” (Hacib, 2008, s. 1056)

“Huzur içinde yaşa, ey halim selim insan” (Hacib, 2008, s. 1057)

124) 6494. “Küdezsü ugan tengri imanımız” (Hacib, 2008, s. 1068)

“Kadir tanrı sonumuzu hayretsin” (Hacib, 2008, s. 1069)

125) 6520. “Tözü tört isinge meningdin selam

Tegür ay bayatım tutaşı ulam” (Hacib, 2008, s. 1070)

“Onun dört arkadaşına durmadan ve daima binlerce selam ulaştır benden” (Hacib, 2008, s. 1071)

126) 6635. “Yigitlik yava boldı isiz künüm” (Hacib, 2008, s. 1086)

“Gençlik boşuna heder oldu, hayatıma yazık oldu” (Hacib, 2008, s. 1087)

127) 6643. “Közüng yum kulak tu bir inçin tura” (Hacib, 2008, s. 1088)

“Gözünü yum kulağını tika ve böylece huzur içinde yaşa” (Hacib, 2008, s. 1089)

128) 6645. “Tegür savçımızka tümen ming selam

Tözü tört işinge takı ertüre” (Hacib, 2008, s. 1088)

6645. “Peygamberimiz ve onun dört arkadaşına binlerce selam ulaştır” (Hacib, 2008, s. 1089)

136

Saptanan bu kalıp sözler bakıldığında Kutadgu Bilig’de iyi dilek, temenni, uyarı, hükümdara saygı gibi durumlar için kullanılan kalıp sözler sayıca daha fazladır. Böyle önemli bir eserde saptanan kalıp sözler elbette ki yazıldığı dönem içerisinde değerlendirilmiştir. Geçmişten günümüze kuşaktan kuşağa aktararak gelen kalıp sözler de deyimler, atasözleri ikilemeler gibi, Türk Dili’nin anlatım gücüne katkı sağlayan önemli yapılarıdır.

2. SONUÇ

Türk Dili açısından önemli bir değere sahip olan Kutadgu Bilig, daha önce yapılan çalışmalarla genel olarak konusu, dili, söz varlığı gibi özellikleri bağlamında birçok kez incelenmiştir. Ancak aynı eserle ilgili olarak kalıp sözler bağlamında yapılmış bir söz varlığı çalışmasına rastlanamamıştır. Didaktik bir eser olan Kutadgu Bilig’in kalıp sözler bağlamında incelenmesi ve kalıp sözlerin, Türk dilinin söz varlığı içerisinde, eskiden beri var olduğunu, günümüze ikilemeler, deyimler ve atasözleri gibi kuşaktan kuşağa aktararak geldiğinin ortaya konması bakımından önemlidir. Çalışmanın içinde verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere kalıp sözler, iletişim, temenni ve belirli durumlar karşısında kalıplaşmış sözler/söz öbekleri olarak söylenen yapılarıdır. Kalıp sözler hakkında yapılmış çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu konuda en kapsamlı çalışmayı Hürriyet Gökdayı yapmıştır. Bu çalışmanın konusunu Kutadgu Bilig’de yer alan kalıp sözler oluşturmaktadır. Eser didaktik bir özellik gösterdiği için uyarı, iyi dilek, hükümdara saygı, insanlarla iyi ilişkiler kurma gibi amaçlarla kullanılmış kalıp sözler sayıca fazladır. Çalışmada Kutadgu Bilig’de yer alan “Bismillahirrahmanirrahim, Başüstüne, nasılsın, uzun ömürlü olsun, özür dilerim, kutlu olsun” gibi kalıp sözler saptanmıştır. Kalıp sözler saptanırken dönemin dili de dikkate alınmıştır. Bu bağlamda dönem içerisinde iletişim, temenni, iyi dilek sözleri içerisinde değerlendirebilecek “Bayat birsü Tefvik (Tanrı senden istediğin tevfiği esirgemesin)”, “Tuz etmek kingüt (Tuzun ekmeğin bol olsun)

gibi yapılar da kalıp sözler içerisinde değerlendirilmiştir. Kutadgu Bilig’de 128 yerde karşılaşılan ve çalışmaya yansıtılan kalıp sözler arasında tekrar eden yapılar da bulunmaktadır. Ancak bu yapıların her biri beyit içerisinde bütünlük oluşturduğu ve farklı sözcüklerle aynı anlamı sağladığı için ayrı ayrı belirtilmiştir. Bu çalışma ile daha önce böylesi önemli bir eserde kalıp sözlerin tespit edilmemiş olunması göz önüne alınarak Türkoloji alanına katkı sunmak amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- AKSAN, D., (1996), *Türkçenin Sözcük Varlığı*, Ankara: Engin Yayınevi
- AKYALÇIN, N., (2007). *Türkçe İkilemeler Sözlüğü Tanıklı*, Anı Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- AKYALÇIN, N., (2012). “*Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz Tanıklı Sözlük*”. Ankara: Eğiten Kitap.
- AKYALÇIN, N., (2012). *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*. Ankara. Eğiten Kitap.
- BİLGİN, M., (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- DİLAÇAR, A., (2003). *Kutadgu Bilig İncelemesi*. Ankara: TDK Yayınları.
- EKER, S., (2002). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- ERCİLASUN, A. B., (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERGİN, M., (1999). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul. Bayrak Basım.
- EROL, Ç., (2007). *Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- GÖKDAYI, H., (2015), *Türkçede Kalıp sözler*, Ankara: Kriter Yayınevi.
- GÖKDAYI, H., (2008), *Türkçede Kalıp Sözler*, *Bilig-Kış*, Sayı:44, Sf:90-108.
- GÜLENSOY, T., (2000). *Kutadgu Bilig Bibliyografyası*, *Türk Dili*, Sayı: 586, s. 371-377.
- HACİB, Yusuf Has (2008). *Kutadgu Bilig* (Çev. Reşit Rahmeti Arat), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- KARAMANLIOĞLU, A. F., (1978). *Türk Dili (2.Baskı)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KORKMAZ, Z., (1992), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- UÇAR, E., (2015). Kutadgu Bilig’in Kronolojik Kaynakçası Hakkında Bir Deneme, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 4, s. 62-100.
- TOR, G., (2011). *Mersin’den Birkaç Kalıp Söz (İlişki Sözü) Üzerine*, Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu, Adana, 20- 22 Ekim 2011, 766-786.

NOTLAR

¹Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig*, (Çev. Reşit Rahmeti Arat), Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2008.

THE IMPORTANCE OF PRE-SCHOOL INSTITUTIONAL EDUCATION IN THE OVERALL DEVELOPMENT OF CHILDREN, IN PARTICULAR IN THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND COMMUNICATION SKILLS

Shemsi MORINA *

* Assist. Prof. Dr., Prizren Ukshin Hoti Universitesi, KOSOVA,
e-mail: shemsi.morina@uni-prizren.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2826-2654>

Geliş Tarihi: 04 Ekim 2019; Kabul Tarihi: 26 Ekim 2019
Received: 04 October 2019; Accepted: 26 October 2019

ABSTRACT

The preschool age represents the most sensitive period of the all-inclusive development of children, since at this age major changes are made in physical, as well as cognitive and affective development (Morina, 2017). During this time, children are educated in their families or pre-school institutions (age 3 and age 3-5) and elementary schools or preparatory classes (age 5-6). As a result of a series of socio-economic factors in our country, there is still no serious approach to the first and most important level of institutional pre-school education respectively. The level of pre-school education is still not a priority, the desirability and the place that deserves within our education system and our society as a whole. Regarding the inclusion of children in pre-school education, the situation is not satisfactory. The lack of research to date of this problematic work will help and contribute to the findings and recommendations that can help parents of pre-school children to establish the most appropriate form of institutional or family education, to the benefit of the socio-emotional, cognitive and motor skills of children. The theoretical treatment of the problem based on the most contemporary literature of the most eminent authors and the findings will provide information to the parents of preschool children that this age is very important and that it is in their hands if the children will start the first grade prepare or start formal schooling unprepared with the fear of failure and distinct from others. If inclusion of all children in kindergartens is impossible for our socio-economic conditions, at least the awareness of the parents about the importance of pre-school education is paramount. In this context, we conclude that the role and importance of pre-school institutions in the overall development of children, in particular in the development of language and communication skills, is the primary, and the key to good development in later periods.

Key words: families, kindergartens, preparatory classes, preschool institutions, sustainable development and all-things personality

1. OVERVIEW

In the pre-school age, major and faster changes occur both in cognitive and somatic development (Selmani & Zisi, 2006). In this period, the brain develops in a very dynamic way, and the body grows, and the language is especially enriched especially in the first five years of each individual's life. At the age of four, the child has, for example, a fund of about 2,000 words and possesses elementary language structures. At preschool age, the child has an active (productive) vocabulary of approximately 4,000 words. Its passive (receptive) vocabulary is twofold. The lexical wealth of the child grows systematically.

Most scholars support the idea that the period from birth to 6 years represents the most critical period in the development of reading and writing skills in children as well as mathematical skills. At this stage of development children should be exposed to language, books and other interactive activities during this time. Today in developed countries, bearing in mind the importance of education in this period, a considerable budget is allocated to the development of preschool institutions and in many pre-school environments special curricula have been designed which aim at promoting pre-school readership skills and writing (Morina, 2017). All of these programs include various activities, play games, and the use of various materials that help and promote the development of cognitive skills. In addition to the abovementioned conditions, importance should also be given

- social interaction and the direct environment affecting language learning;

Language learning depends on various factors (eg knowledge, motor, emotional connection, etc.). By contacting the child with individuals and things from the immediate circle, he begins to discover and learn the language that in the years the first of his life. (Dervodeli, 2011).

2. METHODOLOGY OF THE WORK

140

2.1. Purpose of the study

The aim of the problem study is to highlight the importance of pre-school education as well as its impact on the overall development of children in particular in the development of language and communication skills.

2.2. Sampling

Sampling of the survey was made up of 810 first-class children, of which 460 with pre-school institutional education and 350 of them without pre-school institutional education. The research was conducted in the schools of Prizren, Gjakova, Malisheva and Rahovec, including the remote rural areas of these municipalities.

2.3. Methods

In light of the study problem, we have used both theoretical and empirical approaches. To address the problematic in the theoretical view we have implemented:

Methodology of theoretical analysis - Through this method we have analyzed the most contemporary pedagogical and psychological literature of the most meritorious national and international authors who contributed to pre-school pedagogy, especially in the education of children from birth to 6 years.

Comparative Method - Through this method we have made comparisons between children who have attended pre-school education and those who have not followed in order to obtain accurate conclusions about how pre-school institutions are affecting the overall development of children, particularly in the development of language and communication skills.

As for empirical lightening we have used:

Mixed Methods - Through these methods we have highlighted the importance of pre-school education in the overall development of children, in particular in the development of language and communication skills, and we have analyzed data that show the differences of pre-school children compared to children who did not attend this level of education.

2.4. Hypotheses

Basic hypothesis; Pre-school education has an impact on the overall development of pre-school children, especially in the development of language and communication skills;

Auxiliary hypotheses; Children attending pre-school education show higher success in primary education compared to children who did not attend pre-school education;

3. THE IMPORTANCE OF PRE-SCHOOL EDUCATION IN THE OVERALL DEVELOPMENT OF CHILDREN

3.1. All-day development at pre-school age

Everyone's development refers to the development of cognitive, affective, motor and social skills that are necessary to create personality and relationship with others (Orhani, 1999). In each context, each field begins immediately after the birth of children and is developed systematically, but the impact of pre-school institutions is unmatched and decisive. But the question is whether the first social reactions begin or when the first social perceptions begin to appear? Until a few decades ago it was thought that in the first days of childbirth, the child does not show interest in the surrounding people and the surrounding objects. However, recent studies have shed light on the fact that from the very first days babies are able to react to voices. During an experiment made by Cooper & Aslin 1990, infants 4 days reacted more to the voices of small babies than to adult voices (Cooper and Aslin 1990). Another experiment has proved that 4-5-day infants reacted more to mother's voice than to other voices. Infants are first acquainted with the physical environment that surrounds them. Knowing the social circle becomes something more difficult. However, children soon realize that people can not behave the same as things.

Smile is the first sign of his reaction to other persons. This so-called social smile appears between the second and third months. By this time the child smiles every person. After the third month, the baby learns to call people by the side of the oil. After six months, the baby is able to distinguish family people from strangers so that he only smiles at family members, but not foreigners as well. Initially, children are first acquainted with adults and are exactly the adults with whom babies put their first contact. They later come into contact with other children. Other experiments have proved that the child does not care about the child from the sixth to the eighth month or is said to be more concerned about the toys or materials and the presence of other children. From the ninth to the third of the month he is more interested in material or toys than in the presence of another child. At this age are also the first conflicts, but these conflicts are not based on feelings of hostility to one another, for the other child is often perceived as an obstacle to the acquisition of any toys. The friendly attitudes towards the present child appear until the end of the eighteen months. (Komani, 2004)

3.2. Linguistic-communicative development goals

Beginning literacy and literacy is a great step - albeit small children - to the future for knowledge and light. It is therefore the duty and responsibility of all relevant subjects and institutions that this beginning of recognition and acquisition of academic skills, despite the difficulties, take with special pleasure. In this journey to the acquisition of these skills we can achieve success if all educational factors are aware of the importance and manner of preparation

of children for the first acquisition of letters, reading and writing. The role of pre-school education institutionalized in the preparation of children in the acquisition of letters, reading and writing should be understood and extended in the direction of the general preparation of the pre-school child, including, inter alia, the sense-motor, psycho-social and intellectual. (Mulla, 2012) The preparation of preschools for the recognition and learning of letters, reading and writing should not be understood as special preparation of "candidates" for school. Such treatment of the child would alter it; it would dislodge it from the joy and pre-school life experiences. Today, there are still attitudes from parents, but also from some preschool institutions, aiming at implementing pre-school reading and writing lessons practices by the same or similar approaches to traditional school learning. These views are rooted in: the inadequate degree of psycho-pedagogic growth of the family, in inappropriate information on early childhood learning methodologies, which does not take into account the special characteristics of child development at pre-school age, communication skills insufficient and non-realization of partnership between relevant subjects within and outside the preschool institution for educational activities and curriculum content of the pre-school institution. We should look at the educational role of the preschool institution in the context of joint and coordinated impacts in terms of achieving the goals and objectives set out in the pre-school curriculum. (Curriculum of Pre-school Education, 2006) Meanwhile, today it is imperative for preschool institutions to be open and willing to support educational activity on pedagogical principles that create a favorable climate in displaying and manifesting the maximum of cognitive needs and interests in general as well as the recognition of letters, reading and writing in particular. The pre-school institution, as the first stage of the unique education system, focuses its activity on and supports the education philosophy of "centered child", affirming ideas other than those of traditional education. Through the activities organized in all areas of activities foreseen in the curriculum, the pre-school institution with its structured environment in harmony with the goals and the concrete objectives provides multiple opportunities for developing the overall child's skills, which create favorable conditions for preparation and optimum readiness for learning literacy and writing skills. The activities that we are addressing and aimed at achieving this specific objective derive and rely on the child's life context in accordance with the fulfillment and encouragement of cognitive interests for the development and deepening of knowledge of letters, reading and writing. In this regard, children should not impose or prohibit the interest they have for literary, reading and writing. Work on recognizing and learning letters with children of this age does not imply a program obligation because it is the task of the school rather than the preschool institution. Obligations cause undesirable consequences, which generate disorders of various psycho-neurotic natures. Excessive work and overloading children of this age diminishes or loses the confidence of children in coping with difficulties in literacy, reading and writing. It also weakens and loses their interest in school attendance and learning. Therefore, in order to prevent these negative consequences, it is necessary to require a general preparation, which provides the child with opportunities for transferring and generating skills in certain areas and content. (New & Marshall & Miller, 2007)

The most appropriate strategy for the preparation and readiness of children for the recognition of letters and the acquisition of reading and writing is obviously activity through the game, which in this case represents a paradigm for organizing activities in integrated educational fields in preschool institutions (Mato, 1995)

The game in the function of education for the recognition and learning of writing and reading skills creates favorable conditions for a natural preparation in accordance with the particular characteristics of psycho-physical, socio-emotional and intellectual development of preschool children. Structured didactic environments in different educational fields create

conditions and favorable conditions for the development and education of cognitive interests, skills and habits in this age (Vidovic, 2001)

Various areas of activities in preschool institutions are numerous, such as physical and health education, language education, mathematics, artistic, recognition, self and world. Through diverse and diverse activities in the field of physical and health education, children during systematic exercises train for coordinated hand and eye movements, but also for the entire body. Corners equipped in the structured settings of preschool institutions are stimulating environments for manipulation with tools and materials such as paper, plasticine, clay, malleable wire, rods, seeds etc. In these environments, children do not only experience positive emotions, but also develop and exercise the muscles of their hands and fingers. Games with sports elements also help develop various muscle groups, both large and small, that enable children to be precise, for coordinated and harmonious movements with a certain tempo and pace. Organized and prepared work with contemporary tools, offering the positive environment of the institution, contributes to the creation of more complex motor development opportunities. Children are trained for conscious motor activities, which over time acquire a voluntary character; respectively, children are trained to create a deliberate work plan through which they will coordinate and coordinate the movements. These psycho-motor skills are developed and empowered through the organization of functional games, rhythmic exercises and thematic games to those with sporting elements. (Mulla, 2009).

4. RESEARCH OUTCOMES

Question 1. The child recognizes and knows to write the capital letters

	Frequency	Percentage	Valid Percentage	Cumulative Percentage
Children with institutional pre schooling education	360	76.0	76.0	76.0
Children with institutional pre schooling education	84	24.0	24.0	24.0
Total	444	100	100	100

143

From the data presented in the table, we understand that children with pre-school institutional education know and know to write letters on an average of 76%, compared to children without pre-school institutional education with an average of 24%, which is one an indicator of the importance of pre-school education in the further development of children.

Question 2. The child has knowledge for the first mathematical motions

	Frequency	Percentage	Valid Percentage	Cumulative Percentage
Children with institutional pre schooling education	315	68	68	68
Children with institutional pre schooling education	112	32	32	32.0

From the data presented in the table, it appears that children with pre-school institutional education have knowledge of the first mathematical notions with an average of 68%, compared to children without pre-school institutional education ranging from 32% in terms of knowledge of notions of before mathematics.

Question 3. The child has communication language skills

	Frequency	Percentage	Valid Percentage	Cumulative Percentage
Children with institutional pre schooling education	283	61	61.5	61.5
Children with institutional pre schooling education	101	28.8	28.8	28.8

From the data presented in the table, children with pre-school institutional education have better language and communication skills by 61.5% compared to children without pre-school institutional education, which vary by 28.8%.

Question 4. The child shows sufficient motored skills

	Frequency	Percentage	Valid Percentage	Cumulative Percentage
Children with institutional pre schooling education	265	57.6	57.6	57.6
Children with institutional pre schooling education	151	43.1	43.1	43.1

From the data presented in the table, the differences are not significant with regard to motor skills, as children with pre-school institutional education go up by 57.6% compared to children without pre-school institutional education by 43.1%.

144

Question 5. The child shows capability for socialization

	Frequency	Percentage	Valid Percentage	Cumulative Percentage
Children with institutional pre schooling education	316	68.6	68.6	68.6
Children with institutional pre schooling education	94	26.8	26.8	26.8

From the data presented in the table, children with pre-school education have better socialization skills by 68.6% compared to children without pre-school institutional education by 26.8%.

4.1. Discussion of outcomes

From the research findings and their analysis, it is proved that children with pre-school institutional education have the knowledge, language and communication skills in a much larger scale compared to children who have not attended pre-school education. Thus, in this context and in the context of the subtleties, it emerges that the underlying hypothesis and hypothesis initially set forth are that:

Pre-school education has an impact on the overall development of pre-school children, especially in the development of language and communication skills;

Children attending pre-school education show higher success in primary education compared to children who did not attend pre-school education;

5. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

The study of the effects of institutional pre-school education on the development of children, especially in the development of language and communication skills, illuminates the role and importance of this education level in the further development of children. From the analysis of the evidence, children with pre-school institutional education go much further in the familiar, affective, motoric and socializing aspect compared to children who have not continued pre-school institutional education.

For this it is recommended to make steps for positive changes in pre-school education such as:

- Mandatory institutional pre-school education in all countries (urban and rural);
- Investing in infrastructure regulation of pre-school institutions;
- Two ongoing training on working methodologies in pre-school institutions;
- Pre-school institutions are equipped with educational materials and tools;
- Educational programs are reviewed and the same are in line with changes in society and the developments taking place;
- There are various forms in parents' awareness of the importance of pre-school institutional education in the development of all children;
- Twins the tradition of co-operation between preschool and family institutions;

The study enlightens an unsatisfactory level of child education in the field of cognitive, socio-emotional, motor, language and mathematical development, especially among children without pre-school institutional education, and identified the impact of pre-school education on the preparation of children for classrooms and in the later stages of development. Research according to research results can be a help to parents, teachers, educators, and educational policy-makers in implementing positive practices so that our children start learning elementary education and parents safer in the success of their children for the long way of knowledge and their preparation for life and work.

LITERATURE

- DERVODELI, J. (2011). Differences in the success of the primary school students registered ahead of time, time and time. Pristina
- ISLAM KRASNIQI, (1997), Teaching of Reading and Writing, Pristina
- KARAJ, Th. (2005). Psychology of Child Development, Progress, Tirana
- MATO, E. (1995). Some psychological and social features of the preschool, Tirana
- MATO, E. KAMANI, P. SINA, D. (2010). A world to be discovered, Save the Children, Tirana
- MORINA, Sh. (2017). Child Psychology, Dispensary
- MULLA, A. (2012). The role of pre-school institutions in early childhood development and preparation for the first acquisition of letters, reading and writing, Magazine "Buletini" no.12, Tirana
- Institute of pedagogical studies. Tirana
- ONLY, R & Marshall M. Haith, Scott. Miller (2007). Psychology of the Child, Tirana
- ORHANI, Z. (1999). Cognitive Psychology, Shblu, Tirana
- VIDOVIC, V. (2001). Normal Development and Children's Common Programs, Tirana: Association for Psychosocial Help
- www.psikologjia.com

TURKISH LOANWORDS AND THEIR IMPACT IN THE ALBANIAN HOMONYMOUS LEXICAL ITEMS CORPUS¹

Alda JASHARI * & Ali JASHARI **

** Dr., Faculty of Education and Philology, Fan. S. Noli University, Korce, ALBANIA
e-mail: aldajashari@ymail.com*

*** Prof. Dr., Rector of Fan S. Noli University, Korce, ALBANIA,
e-mail: ajashari@unkorce.edu.al*

Geliş Tarihi: 03 Eylül 2019; Kabul Tarihi: 29 Ekim 2019
Received: 03 September 2019; Accepted: 29 October 2019

ABSTRACT

In principle, the line separating polysemy from homonymy is clear, but in practice the criteria for identifying distinct senses can be problematic. It is not always easy to decide at which point two meanings of one polysemic word merit separate entries in the dictionary. The central problem lexicologists need to tackle is precisely how to identify homonymy in particular cases and how to distinguish meanings that are close together from those that are far apart. Homonymy as a process represents one of the most controversial issues in modern lexicological and semantic studies because of the complexity of single lexical forms being associated with multiple distant senses. Among the most productive sources of homonymy such as disintegration (split of polysemy) and the convergent sound development we intentionally selected a very interesting way of obtaining perfectly new lexical items accidentally having the same outer form, as a result of a pure coincidence between a native word and a borrowed one. Exploiting the abundant number of borrowings from Turkish we found out that the adoption and the assimilation of these loanwords has contributed in the process of enlarging the Albanian language lexicon and at the same has influenced in the enrichment of the homonymous lexical items corpus due to early contacts and as a consequence of historical, social and cultural relations between two language communities. Analyzing Albanian and Turkish homonymous lexical items we found out many reliable means of backing up the claims we made and sustain our arguments that constant and frequent interactions between the given languages have contributed in sense relation and meaning development processes as well.

Key words: homonymy, lexical items, loanwords, sense relation, native words, convergent sound development, adoption, assimilation

¹This study 2-3 May 2019 Canakkale date / place the turkey in "IV. International Rating Academy Congress: Village Institutes and New Searches in Education".

In principle, the line separating polysemy from homonymy is clear, but in practice the criteria for identifying distinct senses can be problematic. It is not always easy to decide at which point two meanings of one polysemic word merit separate entries in the dictionary. Homonymy is often spoken of side by side with polysemy especially in traditional accounts of how meanings originate and multiply. Over and over again, words which possibly started out with one coherent meaning develop new senses; then these senses get differentiated and loose connection with one another. The central problem we need to tackle is how homonymy is outlined in Albanian and more specifically how to analyze the entire process throughout which the homonyms appeared as a result of the historical evolution of the language system and the continuous interrelation of the Albanian and the other Indo-European languages.

Homonymy as a process represents one of the most controversial issues in modern lexicological and semantic studies because of the complexity of single lexical forms being associated with multiple distant senses. Focusing on the most crucially debated issues related to homonymy we would like to point out some basic problems such as the concept of homonymy, types of homonyms and the sources, types of homonyms and the degree of consistency, their importance and use in everyday communicative interaction. Among the most productive sources of homonymy such as disintegration (split of polysemy) and the convergent sound development we intentionally selected a very interesting way of obtaining perfectly new lexical items accidentally having the same outer form, as a result of a pure coincidence between a native word and a borrowed one. Dealing more concretely with the Albanian language homonymous corpus in term of statistic data we notice that there are about 500 homonymous pairs and lines (1050 words in total) which have been listed so far and the classification of the most important types of homonyms requires nothing but purely etymological analysis and interpretations. Based on the number of homonyms we have exploited there do namely exist three main types of direct or indirect relations, all of them lacking any possible historical and etymological trace and relation (native, native borrowed, mixed)

Exploiting the abundant number of borrowings from Turkish we found out that the adoption and the assimilation of these loanwords has contributed in the process of enlarging the Albanian language lexicon and at the same has influenced in the enrichment of the homonymous lexical items corpus due to early contacts and as a consequence of historical, social and cultural relations between two language communities. Analyzing Albanian and Turkish homonymous lexical items we found out many reliable means of backing up the claims we made and sustain our arguments that constant and frequent interactions between the given languages have contributed in sense relation and meaning development processes as well.

Due to the extensive number of Turkish and other Oriental loan words and their great impact in constituting Albanian lexicon, there has always been shown a great interest from the part of the Albanian scholars especially in terms of studying their time stratification and the stylistic use. The aim of this paper is to make a detailed analysis on the lexical borrowings which have already entered in homonymic non etymological constructions and have so far established homonymic pairs or lines.

Homonymy is a permanent linguistic phenomenon of many modern Indo-European languages Albanian included thus our specific objective is to exploit two of the most productive sources of homonymy firstly that of a concordance between a native word and a borrowed one in their outer aspects(Turkish or via Turkish) and secondly the convergent sound development.

The lexical material exploited is mainly taken from the lexicographical treatments of explanatory and etymological dictionaries and more specifically from the Albanian dictionary of homonyms. The main issues treated are concretely related to the way loan words contribute

in enlarging and enriching the corpus of homonyms and leading a complete classification of homonyms based on the above mentioned criterion

1. HOMONYMIC PAIRS BORROWED FROM TURKISH OR VIA TURKISH

ASHÍK, -U_I *m.* Turk. **asik** “a small part of a bone part of the cattle’s knee. **ASHÍK**, -U_{II} *m.* Turk. **âşik** “lover, dilly” < arab. lover, liver:

BÁXH/Ė, -A_I *f.* Turk. **Baca**- chimney, <pers. **bāge**-large window “window or small door on the ceiling on the roof”; **BÁXH/Ė**, -A_{II} *f.* Turk. **bac** <pers. **bāg**- ransom, cress; ; *hist.* “municipal tax paid during the Ottoman Empire as a ransom for selling cattle or other goods in the market;

BEHÁR_I *m.* Turk. **bahar**, <pers. hot season”;; **BEHÁR**_{II} *m.* Turk. **bahár**, < arab. plural, curry, spices;

BÓJ/Ė, -A_I *f.* Turk. **boya**- color “specific material used to dye clothes and other goods, used as writing material; color, a person’s skin color”; **BÓJ/Ė**, -A_{II} *f.* Turk. **boy** “stature; height”: **BOJALLÍ**, -E_I *mb.* Turk. **boyali** “painted with different colors; prismatic”: **BOJALLÍ**, -E_{II} and **BOJALLESĖ** *mb.* Turk. **boy** “tall and thrown, willowy”;

BÉL, -II_I *m.* Turk. **bel**- aitchbone, haunch; the narrow part of the clothing at the hips”: **BÉL**, -II_{II} *m.* Turk. **bel**-, spade, a specific tool used to make the soil friable “agricultural tool, similar to the shovel”;

BUXHÁK, -U_I *m.* Turk. **bucak**“the corner near the fireplace; the fireplace”: **BUXHÁK**, -U_{II} *m. bot.* Turk. **Burçak** “herbaceous plant, with black seeds in the pod”;

DEF_I *m.* tabor, tambourine: Turk. **def** < arab. “dajre”; **DEF**_{II} *fol.* Turk. **def** *def etmek, def olmak* “go away, get off”;

DENG_I *m.* Turk. **denk** < pers. “big sack stuffed full; clothes tied and folded to be transported from one place to another; **DENG**_{II} *adv.* Turk. **denk** < pers. “chock a block, completely full”;

DÚD/Ė, -A_I *f.* Turk. **dudak**- lips *anat.* “gums,”; **DÚD/Ė**, -A_{II} *f.* Turk. **dut** < arab. *bot.* “black mulberry, a ripe fruit”;

KABÁ_I *f.* turk. **kabā muz.** a musical part played with clarinet. **KABÁ**_{II} *adj.* Turk. **kabā** “which has e big volume, unattainable, hollow;

KAFÁZ, -I_I *m.* Turk. **kavés**- “a cabinet made of birch”:); **KAFÁZ**, -I_{II} *m.* Turk. **kavas**- “a servant in an embassy” < Arab. archer, canceller’s personal guard;

KÊRR, -I_I *m.* Turk. **kir**- pain with rough soil **KÊRR**, -I_{II} *m.* Turk. **kir**- a horse with a perennial color”

PÉRÇ/E, -JA_I *f.* Turk. **perçém** < pers. “crest, frill”: **PÉRÇ/E**, -JA_{II} *f.* Turk. **peçé** “black and spindly fabric muslim women use to cover their face”;

There are principle ways fundamentally used to enlarge and enrich Albanian language lexical corpus by using homonymous pairs borrowed from Turkish or other Balkan languages as a lexical and grammatical phenomenon. Firstly we assume that these homonyms have been previously established as linguistic by products retaining the same shape even in Turkish, though is not at all easy to be determined. Secondly the lexical meanings of a given polysemantic word in Turkish, have been departed extremely one from another constructing homonymic relations such as; Turk. **akrep** < arab. **aqreb**, “1. pitchfork; 2. the arrow of the clock”, have produced two homonymous pairs: **AKRÉP**, -I_I *m.* a small poisonous animal; scorpion **AKRÉP**, -I_{II} *m.* each of the clockwise; pointer, needle. Based on the same procedure **dai**, **dajë**

from Turkish **dayi** “uncle, generous, more specifically a honorable title given to elderly people, to the warriors or members of men’s divan”, has linguistically produced the respective equivalents in Albanian: **DAÍ,-U_I m.** uncle, the brother of the mother **DAÍ,-U_{II} m.** generous, brave, courageous.

Similarly, the Turkish word **divan** < pers. **dīēān** “conversation, convention, office, council, meeting, high court; have successfully resulted in deriving the Albanian word: **DIVÁN,-I_I m.** “sofa, daybed, chesterfield. **DIVÁN,-I_{II} m.** “antechamber, lobby, hallway”: **DIVÁN,-I_{III} m.** hist. the council of the high officials in the Sultan’s dooryard, performing the functions of the government. **DIVÁN,-I_{IV} m.** a collection of poetries in the oriental literature.

2. HOMONYMIC PAIRS HISTORICALLY STRUCTURED BASED ON TWO LOAN WORDS

BABAXHÁN_I m. Turk. **babacan-** sensitive, courteous, human <pers. **papa,baba-atē;dad+ġān-**) man-spirit) gentle, honey, tender, delicate; **BABAXHÁN_{II} m.** it. **barbagianni** “ a predatory night bird with yellow feathers and grey blotches”;

BÁSH,-I_I m. Turk- head, leader “prime, the best and selective part; forefront, the corner or the front part of the room near the fireplace”:. **BASH_{II} Skr.** **bāş** “exactly, precisely, just the same”;

BÉB/E,-JA_I f. Turk. **gözbebeğ-** the pupil of the eye “circular opening in the centre of the iris of the eye, regulating the passage of the light; **BÉB/E,-JA_{II} f.** Srk. **beba, bebe;** fre. **bebe,** Eng. **baby** “ a very young child”:

BÚT,-I_I m. Turk. **but, bud-**thigh; part of the hind legs of the animals: **BÚT,-I_{II} m.** lat. **buttis** “barrel, cask tun”:

FORÚM,-I_I m. Turk. **firin-** oven, stove fireplace; cooker,”. **FORÚM,-I_I m.** lat. **forum-** square, place, court, market) hist. public place for meetings in ancient Rome, any place for public discussion;

FÚST/Ė,-A_I f. Turk. **fistan** “ skirt, a woman’s garment that hangs from the waist”, underwear;; **FÚST/Ė,-A_{II} f.** Ital.- **fusta** v. a kind of boat used for combat ;

DÁM/Ė,-A_I f. Turk. **dam-** mews, cow-house, terrace “level area of ground with a vertical or sloping front or side”; **DÁM/Ė,-A_{II} f.** Ital. **dama** <French woman, especially a married woman,; checkers, a game for two players with sixteen pieces each;

ÉSH,-I_I m. Turk. **eş-** similar, resembling, mate “of the same sort, companion, peer, equal in rank, merit or equality”: **ÉSH,-I_{II} m.** Slavic **ež-** hedgehog;

JÁJ/Ė,-A_I f. Turk. **yay-** spring “device of twisted, bend or coiled metal which tends to return to its shape or position”; **JÁJ/Ė,-A_{II} f.** Greek **γιαγιά-** mother, grandmother “aunt, granny, a title of respect”;

JÁZ,-I_I m. Turk. **yas-** mourning, sorrow, grief “ the wearing of black clothes as a sign of grief”: **JÁZ,-I_{II} m.** Slavic (Skr) **jaz** – watercourse, penstock “ artificial water channel, flow of the water above, through or below a floodgate ”:

KANÁR,-I_I m. Turk. **kanara-** butchery “butcher”; **KANÁR,-I_{II} m.** Ital. **canar zool** .canary;

KÓÇ,-I_I m. Turk. **koç-** inseminated sheep zool. “sheep or goat with a broken prong”; **KÓÇ,-I_{II} m.** Slavic **kōt-**offspring “ baby buffalo, a kind of ox”;

KÓLL,-I_I m. Turk. **kol** “ heap, pile, batch, bundle”; **KÓLL,-I_{II} m.** Greek **κόλλα**< Ital. **cola** “ starch, substance prepared in powered form and used for stiffening cotton clothes

KÚM,-I_I *m.* Turk. thin sand; **KÚM**,-I_{II} *m.* Modern Greek κύμα- wave, billow,;

KÚNDËR_I *f.* Turk. **kondura**- a kind of footwear usually without shoelaces **KÚNDËR**_{II} *adv.* Latin **contra** “opposite, against, versus, otherwise, on the contrary.”

MÁLL,-I_I *m.* Turk. **mal**- goods, real estate “immovable property, manufactured goods, articles offered for sale”: **MÁLL**,-I_{II} *m.* Latin **mālum**–“misery, grief, woe, sorrow, nostalgia, longing”;

PÁJ/Ë, -A_I *f.* Turk. **pay**- part, share, piece, side, bias; **PÁJ/Ë**, -A_{II} *f.* Latin. **pallia**- plural form **pallium**- robe, dower “property brought by a woman to her husband, dowry”;

TÁJ/Ë, -A_I *f.* Turk. **tayá**- wet nurse < pers. “woman employed to suckle another’s child”; **TÁJ/Ë**, -A_{II} *f.* Ital.. **taglia**- screw, metal peg with slotted head and a spiral groove, driven into wood, metal by twisting under pressure:

XHINS_I *m.* Turk. **cins** < Arab. “kinsfolk, kindred, relative, blood”; **XHINS**_{II} *m.* Eng. **jeans**- “tough trousers(usually denim) similar to overalls worn informally by men, women and children,

ZAVÁLL, -I_I *m.* Turk. **zävāl**- sin < Arab. trouble, nuisance, worry; **ZAVÁLL**, -I_{II} *m.* Slavic (Serb) **zavala**- grass cluster gathered to dry.

3. HOMONYMIC PAIRS ENTAILING AN ALBANIAN NATIVE WORD AND TURKISH BORROWING

ARSHÍN, -I_I *m.* (Alb.) resin. **ARSHÍN**, -I_{II} *m.* Turk. **arshin**- measuring unit”; **ÁHT**, -I_I *m.* (Alb). “sigh wail, curse, blight, whiff”. **ÁHT**, -I_{II} *m.* Turk. **ahd, ahid**- “condition, decision, pledge, oath”. **ÇAM**_I *m.* (Alb). “local resident and with the Cam origin” **ÇAM**_{II} *m.* bot. Turk. **çam** “fir-tree, pine,”; **ÇÚLL**, -I_{II} *m.* (Alb.) the winning of a player during a game **ÇÚLL**, -I_I *m.* Turk. **çul** < Arab. **gull** “carpet, rug, mat; **DÁRË**_I *f.* (Alb) pincers, a gripping tool consisting of two pivoted limbs forming a pair of jaws.; **DÁRË**_{II} *f.* Turk. **dara, tara** < Arab. the weight of a container or a vessel where a commodity is held; **EM/ËR**, -R_I *m.* (Alb) any member of a class of words often thought of as referring to persons, places, things, states or qualities: **EM/ËR**, -R_{II} *m.* Turk. **emr** < Arab. order, command; **FERK**_I (Alb) quickly, slap-bang;; **FERK**_{II} *m.* Turk. **fark** < arab. “alteration, difference”; **HÁPS**, -I_I *m.* (Alb. from the Albanian verb “to open”) key **HÁPS**, -I_{II} *m.* Turk. **hapis**- jail, prison; **JÁKË**_I *f.* (Alb.) chicken that does not lay eggs ; **JÁKË**_{II} come, come on; **JÁKË**_{III} *f.* Turk. **yaká** “collar, strap, shirtband”; **LÍNG**, -U_I *m.* (Alb.) hustle, hastiness, rush **LÍNG**, -U_{III} *m.* Turk. **Link**- “horse trock”: **RÍSHTË**, -T_I *f. sh.* (Alb.) the toes of the feet”; **RÍSHTË**, -T_{II} *f. pl.* Turk. **rişte**- Albanian traditional food, pasta, macaroni **SHERR**_I (Alb.) castrate; **SHERR**_{II} *m.* Turk. **şer** < arab. quarrel, fight, fray; **ZUZÁR**, -I_I *m.* (Alb. onomatopoeic) big bumblebee which builds its mortise digging deeply in the ground; **ZUZÁR**, -I_{II} *m.* Turk **zuzar** “bastard, miscreant”.

4. HOMONYMIC LINES AND OTHER PHENOMENON RELATED TO THIS ISSUE

If we inquire into the lexical corpus of the Albanian language we come across a very distinguishable fact; Turkish borrowings have generated an extended number of homonymic pairs which have given rise to a variety of lexical and grammatical units, constituting homonymic lines. Approaching the given examples directly we might simply deduce that these linguistic by-products have already laid the foundations for the elaboration of the families of words, a tendency which might be fully exploited through the given example; the word **bojë** “color” : bojatar, bojan “with red and yellow hair/fur”; bojak “coloured material”, bojnali “multicolored”, bojatis, bojatisje, i bojatisur, bojëbizele, bojëkafë, bojëshitës (and many other

compound words) **bojë** “body, stature”: (from Turk. *bojalli*, *bojalleshë*), *bojan*, *bojli* “tall”, *bojak* “tall and handsome”.

Approaching this already stated process of homonymic lines progression belonging to and supplying the modern Albanian lexicon we must emphasize the fact that these concrete relevant linguistically materialized pairs obtained directly from Turkish or via Turkish have been stratified in the course of these two languages long historical interactions and now are embedded in the actual and real Albanian language potential. The extension and enlargement of these homonymic relations have brought into being the emanation of a large number of grammatical homonyms and at the same time of homographs and homonyms proper. In an attempt to make a quick scan of the examples we have taken stock there are some explanations the central thesis of this discourse could benefit from:

BÁXH/Ě, -A_I *f.* small window or door on the roof or ceiling from Turkish **Baca-tymtar**, **oxhak**<pers. **Bāğ** wide window **BÁXH/Ě**, -A_{II} *f. hist.* municipal tax paid during the period of the Ottoman Empire and later on paid for the sale of life stock and other goods in the market from Turkish **bac**, <pers. **bāğ**, **bāž**-custom, tax. **BÁXH/Ě**, -A_{IV} *f.* a special or distinctive mark, token or device worn as sign. **BÁXH/Ě**, -A_V *f.* a woman who does or directs the domestic work and planning necessary for a home **BÁXH/Ě**, -A_{VI} *m.* brother-in-law (Kosovo).

Of a great interest and curiosity appears to be the word **kallkan** from Turkish **kalkan**-the lexical nucleus used a distinctive means for the elaboration of the semantic development in regard to the Albanian language inner linguistic principles and guidelines, denoting other referents such as, **kallkanv**, **kallkanv**, used as an adjective or adverb or used extensively in many idiomatic constructions as phraseological units *bëhet kallkan*-hardens, *stifen*, *u bëra kallkan*- I am freezing; *u gdhi kallkan*-woke up dead; *i rri kallkan* dikujt- is not afraid. This word has displayed its function in all the other Balkan languages and furthermore is used in Polish and Russian. **KALLKÁN**, -I_I *m.* shield, cuirass. **KALLKÁN**, -I_{II} *m.* ice: **KALLKÁN**, -I_{III} *m.* mediator: **KALLKÁN**, -I_V *m.* iron lock. **KALLKÁN**_V *adj.* icy, frozen: **KALLKÁN**_{VI} *adv.* very, extremely:

152

LLÓNXH/Ě, -A_I *f.* flowerbed with flowers or vegetables: **LLÓNXH/Ě**, -A_{II} *f.* puddle with rain water: **LLÓNXH/Ě**, -A_{III} *f.* burrow: **LLÓNXH/Ě**, -A_{IV} *f.* mess, clutter: **LLÓNXH/Ě**, *f. hist.* assambley of village. **LLÓNXHĚ**_{VI} *adj.* full of material goods: **LLÓNXHĚ**_{VII} *adv.* many things to eat and drink. **LLÓNXHĚ**_{VIII} *adv.* messy, untidy ;

Throughout the traditional historical progress of lexicological and etymological theoretical and practical treatments there has been an everlasting debate about the presence of loanwords and the effect of the borrowings as a permanent process in all the ancient and modern human languages. The basic concerns are mostly collocated under some basic grounds mostly related to the level of adoption, incorporation and diffusion. Albanian language as all the other languages has continuously been under the pressure of interactions and consequent cultural, economical and social contact among two and even more language communities utilizing relevant words belonging to other languages thus crossing the boundaries of a single linguistic reality. At the same time it has also been regarded as a donor language among all the other Balkan languages. Analyzing and interpreting the bulk of homonymous pairs we can draw general conclusions about how this process of interaction and linguistic lap has influenced and forced the activity of semantic changes and semantic progression with a single directed objective, that of enlarging and enriching the total number of Albanian lexemes as well as strengthening and vitalizing the powerful means of expressions providing vivacity, expressiveness and variety.

BIBLIOGRAPHY

- LYONS, J., (1981), *Language and Linguistics, an introduction*, Cambridge
- LIPKA, L., (2002), *English Lexicology*
- NIDA, E., (2012), *Componential Analysis of Meaning. An introduction to Semantic*” London
- JACKSON, H., (2008), *Words, meaning, and vocabulary. An introduction to Modern English
Lexicology*
- LEECH, G., (1974), *Semantic*, Penguin books
- LYONS, J., (1979), *Semantics*, London
- MINKOVA, D., (2009), *English words, history and structure*, Cambridge
- LIPKA, L. (2002), *An introduction to English lexicology*, Oxford

DEDE KORKUT HİKAYELERİ'NDE YER ALAN KALIP SÖZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON THE MOLD WORDS IN THE DEDE KORKUT STORIES

Necmi AKYALÇIN * & Damla AYDOĞAN **

* Dr. Öğretim Görevlisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE,
e-mail: nakyalcin@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7461-7773>

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE,
e-mail: damlaaydogan94@gmail.com

Geliş Tarihi: 07 Ekim 2019; Kabul Tarihi: 29 Ekim 2019
Received: 07 October 2019; Accepted: 29 October 2019

ÖZET

Dede Korkut Hikâyeleri, dönemin toplumsal, kültürel değerleriyle dil özelliklerinin ortaya konması açısından son derece önemlidir. Dede Korkut Hikâyeleri 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın başı arasında yer alan bir tarihte yazıya geçirilmiştir. Bu çalışmada Muharrem Ergin tarafından yayımlanan “Dede Korkut Kitabı”nda yer alan 12 hikâye incelenmiştir. Halkın yaşamından beslenen bu hikâyelerde o dönemin iletişim, temenni, iyi dilek gibi amaçlarla kullanılan kalıp sözlerin yer aldığı görülmüştür. Bugün de Türk dilinin söz varlığı içinde önemli bir yere sahip kalıp sözlerin 15. yüzyılda da o kullanılmış olduğunun ortaya konması önemlidir. Bugüne değin Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmaların arasında kalıp sözler üzerine yapılmış bir söz varlığı çalışmasına rastlanamamıştır. Bundan dolayıdır ki hikâyeler, kullanılabilecek kalıp sözlerin varsayımı ile irdelenmiştir. İletişim sözleri olarak da adlandırılan kalıp sözler, Türk dilinin söz varlığı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmayla Dede Korkut Hikâyelerinde geçen, “Vallah”, “Tanrının buyruğı-y-ile Peygamberün kavli-y-ile”, “Hoş kalun”, “Sağ mısın esen misin” gibi kalıp sözler saptanarak ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Dede Korkut Hikâyeleri, Kalıp Sözler, Söz Varlığı.

ABSTRACT

Dede Korkut Stories are very important in terms of revealing the social, cultural values and language features of the period. Dede Korkut Stories were written on a date between the end of the 15th century and the beginning of the 16th century. In this study, 12 stories in "Dede Korkut Kitabı" published by Muharrem Ergin are analyzed. It was seen that these stories, which were fed by the life of the people, used the words used for communication, wishes and good wishes of that period. Today, it has an important place in the vocabulary of Turkish language and it is important to show that the words were used in the 15th century. So far, many studies have been made about Dede Korkut Stories. However, among these studies, a vocabulary study on words was not found. That is why the stories are examined with the assumption of the stereotypes that can be used. Stereotypes, also called communication words, have an important place in the vocabulary of Turkish language. In this study, the words such as "Vallah", "Tanrının buyruğı-y-ile Peygamberün kavli-y-ile", "Hoş kalun", "Sağ mısın esen misin" in the Dede Korkut Stories are determined by revealing stereotypes.

Key words: Dede Korkut Stories, stereotypes, Vocabulary asset.

GİRİŞ

Türk dili, başlangıcından günümüze kadar pek çok tarihi, kültürel ve edebi değeri olan eserin kaleme alındığı bir dil olmuştur. Bu eserlerin birçoğu deyim, atasözü, ikileme, kalıp söz gibi söz öbekleri bakımından oldukça zengin bir söz varlığına sahiptir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazıya aktarılan Dede Korkut Hikayeleri de bu önemli ve zengin eserler arasında yer almaktadır. Halk arasında anlatılmış, dolayısıyla toplumsal izler taşıyan bu hikayeler zengin bir halk kültürüne ve söz varlığına sahiptir. Dede Korkut Hikayeleri hakkında bilgiler kısaca şöyledir:

"Eski Anadolu Türkçesinin önemli ürünlerinden olan Dede Korkut Hikayeleri XV. yüzyılda Kuzeydoğu Anadolu Coğrafyasında Oğuzların, komşuları olan Rumlar, Gürcüler, Ermeniler; zaman zaman da kendi aralarında yaptıkları savaşları ve iç çekişmeleri anlatan hikâyelerdir. Bu hikâyeler Türk dili, halk edebiyatı, kültür ve felsefesi hakkında bilgiler içeren önemli kaynaklardır." (Vahit TÜRK vd., 2012, s. 355)

Dede Korkut Hikayelerinin günümüze ulaşan iki nüshası bulunmaktadır. Ancak günümüzde tartışma konusu olan yeni bir nüshası daha söz konusudur.

"Dede Korkut Kitabı'nın günümüze ulaşan iki nüshası vardır. 19. yüzyıl başlarında H. O. Fleiser tarafından bulunan Dresden (Almanya) nüshası *Kitab-ı Dedem Korkut alâ- Lisân-ı Taife-i Oğuzân* adını taşır. Bu nüshada bir giriş ve 12 boy vardır." (ERCİLASUN, 2014, s. 451)

"1950'de Ettore Rossi tarafından bulunan Vatikan Nüshası *Hikâyet-i Oğuznâme Kazan Beg ve Gayrı* adını taşır; bu nüshada girişten başka 6 boy vardır: (ERCİLASUN, 2014, s. 451)"

Dede Korkut Hikayeleri ile ilgili yapılmış birçok çalışma vardır. Bu çalışmalardan direk olarak söz varlığı ile ilgili olanlardan bazıları şunlardır:

Rıza gül tarafından 2008 yılında yazılan "*Dede Korkut Hikayelerinde Söz Kalıpları*" isimli makalede hikâyelerde yer alan kalıplaşmış, tekrar eden ifadelerle değinilmiştir. Ancak bu çalışmanın konusu olan iletişim, temenni vb. durumlarda kullanılan kalıp sözler yukarıda adı geçen makalede ele alınmamıştır. Makalede söz kalıpları ifadesiyle:

"Berü gelgil başum bahtı ivüm tahtı, İvden çıkup yoriyanda selvi boylum, Topuğunda, sarmaşanda kara saçlum , Kurulu yaya benzer çatma kaşlum , Koşa badem sığmayan tar ağızlum

,Güz almasına benzer al yanaklum, Kavunum viregüm düvlegüm...” (GÜL, 2008, s. 103) gibi tekrar eden bazı kalıplaşmış ifadeler kast edilmiş ve açıklanmıştır.

Hanifi Vural, Dede korkut Hikayelerinde söz tekrarları üzerine 2004 yılında “*Dede Korkut Anlatılarında Söz Tekrarları*” adlı bir bildiri ve 2013 yılında hikayelerde yer alan atasözleri üzerine “*Dede Korkut Destanlarında Geçen Atasözleri Üzerinde Bir İnceleme*” adlı bir bildiri sunmuştur.

Ahmet Demirtaş, 2008 yılında “*Dede Korkut Hikâyelerinde “Gerek” Kelimesi ile Kurulu Cümleler*” adlı bir makale yazmıştır.

Samet Çetin, 2015 yılında “*Dede Korkut Kitabı'nda İkileme Yapısındaki Niteleme Sıfatları*” adlı bir bildiri sunmuştur.

Yusuf Can Tıraş ve Halil İbrahim Ertürk, 2016 yılında “*Dede Korkut Kitabında Geçen Atasözlerinin Anlamsal İncelemesi ve Türkiye Türkçesindeki Eş Anlamlıları*” isimli bir makale yayımlamışlardır.

Sultan Tulu, 2019 yılında “*Dede Korkut Kitabında Sıfat-Fiilli Tamlama Grupları ve Bunların Aktarımı Üzerine*” isimli bir makale yayımlamıştır.

Görülebileceği üzere çalışmalarda Dede Korkut Hikayeleri; ikilemeler, atasözleri, sözcük grupları, kalıplaşmış olarak tekrar eden yapılar vb. özellikleri bakımından incelenmiş ancak kalıp sözler konusuna değinilmemiştir.

Türk dili için kalıp söz kavramı yeni sayılabilecek bir araştırma konusudur. Söz varlığı çalışmaları içerisinde kalıp sözler için yapılan çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Çiğdem Erol 2007 yılında “Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme” adıyla İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans tezini savunmuştur. 2011 yılında Gülseren Tor, Çukurova Üniversitesinde gerçekleştirilen Prof. Dr. Mine Mengi Sempozyumu'nda “Mersin'den Birkaç Kalıp Söz (İlişki Sözü) Üzerine” adlı bir bildiri sunmuştur. Bu konuda çalışma yapan önemli bir isim de Hürriyet Gökdayı'dır. İlk önce 2008 yılında Bilig dergisinin kış sayısında yazdığı bir makale ile bu konuya dikkat çeken Hürriyet Gökdayı, daha sonra 2011 yılında hazırladığı “Türkçede Kalıp Sözler” adlı kitap ile konuyu ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Kalıp sözler için şöyle tanımlar yapılmıştır:

Çalışmanın Ek bölümünde kalıp sözler (1210 adet) maddebaşı olarak verilmiştir. Bkz.(GÖKDAYI, 2015, s. 157)

“Bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlerdir.” (AKSAN, 1996, s. 35)

“Kalıp sözler, belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş klişe sözlerdir. Bu sözler toplumun yaşamına ve kültürüne ışık tutmaktadır. Kalıp sözler yemek yerken veya yemekten sonra, biriyle karşılaşıldığında selamlaşmak için, doğum, ölüm, okula başlama, evlenme gibi olaylar karşısında da kullanılırlar. Bunun yanında bir iyilik karşısında duyulan minneti veya bir iyi dileği belirtmek için edilen dualar, kızgınlıkla söylenen beddualar, yemin etmeler, söz vermeler de kalıp sözlerin içindedir.” (EROL, 2007, s. ÖNSÖZ)

“Kalıp sözler veya ilişki sözleri adı verilen dil öğeleri tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, toplumun kültürünü, inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıtan sözlerdir.” (EROL, 2007, s. 1)

“Her toplumun, gündelik yaşamında çeşitli zaman ve durumlarda kullandığı kendine özgü sözleri vardır. İnsanlar arasındaki ilişkilerde kullanılan selamlaşma, vedalaşma, iyi ya da kötü dilek sözleri, saygı ve nezaket gereği söylenen sözler kalıp sözler arasında yer alır. Gündelik iletişim davranışları toplumdan topluma değişiklik gösterdiği gibi; iletişim sözleri de,

aynı toplumda dönemden döneme, bölgeden bölgeye, yöreden yöreye değişiklik gösterebilmektedir. Anadolu'da ölçünlü dille ortak olan kalıp sözler yanında, daha farklı sözlere de rastlanmaktadır. Bu tür sözler Anadolu ağızlarının sözcüğü içinde, pek çok çeşidiyle ve renkliliğiyle büyük bir yer tutmaktadır.” (Tor, 2011, s. 766)

Hürriyet Gökdayı ise Kalıp sözleri şöyle tanımlar:

“Zihinsel üretim ve yapıyı temel alan bir başka tanıma göre ise kalıp sözler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeden veya dilbilgisel olarak ayrıştırılmadan olduğu gibi hatırlanarak kullanılan, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşan dizidir (Wray 2002: 9).” (GÖKDAYI, 2008, s. 90)

“Söz varlığında, selamlaşırken, yemek yerken, sevincimizi ya da üzüntümüzü belirtirken, birisini kutlarken, görüştüğümüz kişiden ayrılırken vb. iletişim durumlarında söylemeyi adet haline getirdiğimiz, ağızımızdan hemen çıkıveren, bir bütün halinde veya kişiye, zamana göre yapılan ufak tefek değişiklikler dışında çekirdek bölümünü aynı şekilde kullandığımız sözler.” (GÖKDAYI, 2015, s. 1)

Bu tanımlardan sonra, eserin yazıldığı dönemin dili de dikkate alınarak kalıp sözler saptanmaya çalışılmıştır.

MENSUR MUKADDİME

- 1) Bismillahirrahmanirrahim (ERGİN, 1964, s. 1)
- 2) Allah saklasun hanum sizi (ERGİN, 1964, s. 1)
- 3) Üç otuz on yaşunuz tolsun, Hak size yaman getürmesün, devletünüz payende olsun hanum hey. (ERGİN, 1964, s. 2) Türkiye Türkçesi “Ömrü/Ömrün uzun olsun” biçiminde aktarılabilir.
- 4) Azup gelen kazayı Tanrı savsun hanum hey. (ERGİN, 1964, s. 2)
- 5) Ol öğdügüm yüce Tanrı dost oluban meded irsün hanum hey. (ERGİN, 1964, s. 2)
- 6) Andan dahı sizi Allah saklasun, ocağunuza bunçılaysın avrat gelmesün. (ERGİN, 1964, s. 3)

158

1) DİRSE HAN HİKÂYESİ

- 1) Adını ben virdüm yaşını Allah virsün didi. (ERGİN, 1964, s. 7)
- 2) Kara başum kurban olsun oğul sana (ERGİN, 1964, s. 10)
- 3) Sağlığ-ile sağınçın devletün Hak artursun. (ERGİN, 1964, s. 14)
- 4) Ol öğdügüm yüce Tanrı dost olubanı meded irsün. (ERGİN, 1964, s. 14)
- 5) Ağ sakallu baban yiri uçmağ olsun (ERGİN, 1964, s. 14)
- 6) Kadir tanrı seni namerde muhtaç eylesün hanum hey (ERGİN, 1964, s. 14)

2) SALUR KAZANIN EVİNİN YAĞMALANDIĞI HİKÂYE

- 1) Kara başum kurban olsun suyum sana (ERGİN, 1964, s. 17), (ERGİN, 1964, s. 18)
- 2) Yohsa göksünde yok mıdur iman (ERGİN, 1964, s. 19)
- 3) Allah Ta'ala kor-ise ivinü ben kurtarayın (ERGİN, 1964, s. 19)
- 4) Sen sağ ol kadın ana babam sağ olsun (ERGİN, 1964, s. 21)
- 5) Tanrının birliğine yoktur güman (ERGİN, 1964, s. 21)

- 6) **Tanrı seni namerde muhtaç itmesün** (ERGİN, 1964, s. 25)
- 7) Ağ sakallu baban **yiri ıçmak olsun** (ERGİN, 1964, s. 26)
- 3) **KAM PÜRENİN OĞLI BAMSİ BEYREK HİKÂYESİ**
- 1) **Adını ben virdüm yaşını Allah vırsün** (ERGİN, 1964, s. 29)
- 2) **Ya Rab** bu otağ kimün ola didi. (ERGİN, 1964, s. 29)
- 3) Kızlar aydur: **Vallah** sultanum bu yigit yüzi nikablu yahşı yigütdür (ERGİN, 1964, s. 29)
- 4) düğün **kutlu olsun** han kızı diyü parmağından altun yüzüğü çıkardı kızun parmağına kiçürdi. (ERGİN, 1964, s. 30)
- 5) Beyrek dahı nola hanum **baş üzerine** didi. (ERGİN, 1964, s. 30)
- 6) Dede Korkut birin bindi birin yetdi, yarenler **sizi Hakka ısmarladum** didi gitti. (ERGİN, 1964, s. 31)
- 7) Delü karçar ağzın köpüklendürdi, Dede Korkudun yüzine bakdı, aydur: **Aleyke's-selam** ay ameli azmış fiili kadir Allah ağ alnına kada yazmış, ayaklular buraya geldiği yok, ağızlular bu suyumdan içdüğü yok sana noldı, amelün mi azdı, fi'lün mi döndi, ecelün mi geldi, bu aralarda neylersin dedi. (ERGİN, 1964, s. 31)
- 8) **Tanrının buyruğı-y-ile Peygamberün kavli-y-ile aydan aru günden görklü kız kardaşun Banu Çiçeği Bamsı Beyrege dilemeğe gelmişem** didi. (ERGİN, 1964, s. 31)
- 9) Dede Korkut ayıtdı: Çalarisen **elin kurusun**. (ERGİN, 1964, s. 31)
- 10) **Hak Ta'alanun emri-y-ile** Delü Karçarun eli yukaruda asılı kaldı. (ERGİN, 1964, s. 31)
- 11) **Tanrının birliğine yokdur güman**, sen menüm elümi sağaldı gör. (ERGİN, 1964, s. 31)
- 12) **Allahun inayeti** erenlerün himmeti oldı, kızı aldum didi. (ERGİN, 1964, s. 32)
- 13) Nayibi kılıcın sıyırdı eline aldı, menüm başum Beyregın başına **kurban olsun** didi. (ERGİN, 1964, s. 32)
- Kara başum **kurban olsun** argış sana didi. (ERGİN, 1964, s. 35)
- Kara başum **kurban olsun** bu gün sana didi. (ERGİN, 1964, s. 38)
- Kara başum **kurban olsun** ozan sana didi. (ERGİN, 1964, s. 39)
- Kara başum **kurban olsun** sana gelinçüğüm (ERGİN, 1964, s. 45)
- 14) Delü Karçar Bayındır Hanun divanına geldi, dizin çökdi, aydur: **Devletlü Hanun ömri uzun olsun** (ERGİN, 1964, s. 34)
- 15) **Sağ mısın esen misin** canum Bamsı (ERGİN, 1964, s. 35)
- 16) Beyrek aydur: Mere yüzünüz ağ olsun, **ağanuzun etmeği size halal olsun** didi. (ERGİN, 1964, s. 38)
- 17) Üç güne varmasun **Allah sevindürsün sizi** didi. (ERGİN, 1964, s. 40)
- 18) güyegü atsa **elün kurusun** parmahların çürisün hay tonuz oğlu tonuz dir-idi, güyegülere kurban ol dir-idi. (ERGİN, 1964, s. 41)

- 19) Kutlu olsun devletünüz didi. (ERGİN, 1964, s. 42)
- 20) And içeyim bu kez boğaz kısırağa bindüğüm yok (ERGİN, 1964, s. 43)
- 21) Yoluna kurban olayın gelinçüğüm (ERGİN, 1964, s. 45)
- 22) Sağ esen çıkup gelse (ERGİN, 1964, s. 45)
- 23) Allah Ta'alanun kudreti-y-ile gözi açıldı. (ERGİN, 1964, s. 45)
- 24) ağ sakallu baban yiri uçmak olsun. (ERGİN, 1964, s. 46)
- 25) ağ pürçekli anan yeri behişt olsun, oğul-ile karındaşdan ayırmasun, ahır vaktında aru imandan ayırmasun, amin amin diyenler didar görsün. (ERGİN, 1964, s. 46)

4) KAZAN BEY OĞLU URUZ BEYİN TUTSAK OLDUĞU HİKÂYE

- 1) Kara başum kurban olsun babam sana didi (ERGİN, 1964, s. 47), (ERGİN, 1964, s. 49) (ERGİN, 1964, s. 50), (ERGİN, 1964, s. 51), (ERGİN, 1964, s. 57), (ERGİN, 1964, s. 57)
 - Kara başum kurban olsun ağam sana didi. (ERGİN, 1964, s. 47),
 - Size kurban olsun menüm başum (ERGİN, 1964, s. 51)
 - Menüm başum senün yolına kurban olsun (ERGİN, 1964, s. 57)
 - Menüm başum kurban olsun canum oğul senün-içün (ERGİN, 1964, s. 57)
- 2) Tanrının birliğine yoktur güman (ERGİN, 1964, s. 56)
- 3) Sen esen ol anam esen olsun (ERGİN, 1964, s. 57)
- 4) Gaza mübarek oldu. (ERGİN, 1964, s. 61)
- 5) Ahır son uçı ölümlü dünya (ERGİN, 1964, s. 61)

5) DUHA KOCA OĞLU DELİ DUMRUL HİKÂYESİ

- 1) Allahın emri-y-ile ol yigit öldi. (ERGİN, 1964, s. 61)
- 2) Ayıtdılar: Vallah big yigit Allah Ta'aladan buyruk oldu, al kanatlu Azrail ol yigidün canın aldı. (ERGİN, 1964, s. 61)
- 3) Tanrının birliğine yokdur güman (ERGİN, 1964, s. 63),
 - Tanrının birliğine yokdur güman (ERGİN, 1964, s. 66)

6) KANLI KOCA OĞLU KAN TURALI HİKÂYESİ

- 1) kadun ana big baba esen kalun didi. (ERGİN, 1964, s. 69)
- 2) Hak Ta'ala inayet eylese (ERGİN, 1964, s. 70)
- 3) Kırkunuza kurban olsun menüm başum diyü söyler-idi. (ERGİN, 1964, s. 70), (ERGİN, 1964, s. 75), (ERGİN, 1964, s. 77)
 - Kurban olsun size menüm başum (ERGİN, 1964, s. 75)
 - Kara başum kurban olsun gelin sana (ERGİN, 1964, s. 77)
- 4) Tanrı buyruğı-y-ile peygamber kavli-y-ile kızunı almağa gelmişem (ERGİN, 1964, s. 71)
- 5) Sonı uçı ölümlü dünya (ERGİN, 1964, s. 80)

7) KAZILIK KOCA OĞLU YİGENEK HİKÂYESİ

- 1) Tanrıya şükürler kıldılar. (ERGİN, 1964, s. 84)
- 2) ağ sakallu baban yiri uçmak olsun, ağ pürçeklü anan yeri behişt olsun (ERGİN, 1964, s. 85)

8) BASATIN TEPE GÖZÜ ÖLDÜRDÜĞÜ HİKÂYE

- 1) Ulu kardaşuh adı Basat olsun, adunı men virdüm yaşunı Allah virsün didi. (ERGİN, 1964, s. 85)
- 2) Hoş öyle olsun (ERGİN, 1964, s. 87)
- 3) evet, hem mana iki adam virün yimegüm benüm pişirsün men yiyeyim didi. (ERGİN, 1964, s. 87)
- 4) Kazan aydur: Sen bilürsin. (ERGİN, 1964, s. 88)
- 5) Babasınun anasınun elini öpdü, halallaşdı, hoş kalun didi. (ERGİN, 1964, s. 89)
- 6) Basat Aydur: Tanrım kurtardu. (ERGİN, 1964, s. 89), (ERGİN, 1964, s. 90)
- 7) Geldi aydur: Mere depegöz niçesin didi. (ERGİN, 1964, s. 90)
- 8) Erlik-ile kardaşun kanın aldu, kalın oğuz biglerini yükden kurtardun, kadir Allah yüzün ağ itsün Basat didi. (ERGİN, 1964, s. 92)

9) BEGİL OĞLI EMRENİN HİKÂYESİ

- 1) Kara başum kurban olsun ağam sana (ERGİN, 1964, s. 95)

10) UŞUN KOCA OĞLU SEGREK HİKÂYESİ

- 1) İçerü sohbeta girdi, destur diledi, bigler hoş kalun didi. (ERGİN, 1964, s. 101)
- 2) Big baba hatun ana esen kalun didi. (ERGİN, 1964, s. 102)
- 3) Hoş ola didi. (ERGİN, 1964, s. 105)
- 4) Kara başum kurban olsun kafir sana didi. (ERGİN, 1964, s. 106)
-Kara başum kurban olsun bu gün sana didi. (ERGİN, 1964, s. 106)
- 5) Ölüm vakti geldiğinde aru imandan ayırmasun, günahunuzu Muhammed Mustafa yüzi suyına bağışlasun, amin diyenler didar görsün hanum hey! (ERGİN, 1964, s. 107)

11) SALUR KAZANIN TUTSAK OLUP OĞLI URUZU ÇIKARDIĞI HİKÂYE

- 1) Kazan aydur: Vallah billah (ERGİN, 1964, s. 113)
- 2) Son uçı ölümlü dünya (ERGİN, 1964, s. 116)
- Son uçı ölümlü dünya (ERGİN, 1964, s. 121)

- 3) amin amin diyenler dizar görsün (ERGİN, 1964, s. 116)

12) İÇ OĞUZA TAŞ OĞUZ ASİ OLUP BEYREĞİN ÖLDÜĞÜ HİKÂYE

- 1) Beyregi götürelüm, andan sonra Kazan-ile işümüz hayır ola didi. (ERGİN, 1964, s. 117)
- 2) Beyrek aydur: Vallah men Kazan uğrına başum komışam. (ERGİN, 1964, s. 118)

3) Sen sağ ol Beyrek öldi din (ERGİN, 1964, s. 119)

-Kazanun elin öpdiler, sen sağ ol Beyrek öldi didiler. (ERGİN, 1964, s. 119)

-Sen sağ ol hanum, Beyrek Hakka vasıl oldu, menüm kanum Aruza komasın didi, dirler. (ERGİN, 1964, s. 119)

4) Ahret hakkın halal itsün (ERGİN, 1964, s. 119)

5) Sen sağ ol hanum, Beyrek Hakka vasıl oldu, menüm kanum Aruza komasın didi, dirler. (ERGİN, 1964, s. 119)

6) Selam virdiler sen sağ ol hanum didiler. (ERGİN, 1964, s. 120)

7) ağ sakallu baban yiri uçmak olsun, ağ pürçeklü anan yeri behişt olsun, Kadir seni namerde muhtaç itmesün (ERGİN, 1964, s. 121)

8) amin amin diyenler didar görsün, yığışdursın dürişdursün günahunuzu Muhammed Mustafaya bağışlasun Hanum hey! (ERGİN, 1964, s. 121)

SONUÇ

Türk Dili açısından kültürel bir değere sahip olan Dede Korkut Hikayeleri, daha önce yapılan çalışmalarla genel olarak konusu, dili, söz varlığı gibi özellikleri bakımından birçok kez incelenmiştir. Ancak aynı eserle ilgili olarak kalıp sözler konusunda yapılmış bir söz varlığı çalışmasına rastlanamamıştır. Birçok çalışmaya konu olan Dede Korkut Hikayelerinin kalıp sözler çerçevesinde incelenmesi ve kalıp sözlerin, Türk dilinin söz varlığı içerisinde, eskiden beri var olduğunu, günümüze ikilemeler, deyimler ve atasözleri gibi kuşaktan kuşağa aktarılacak geldiğinin ortaya konması bakımından önemlidir. Çalışmanın içinde verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere kalıp sözler, iletişim, temenni ve belirli durumlar karşısında kalıplaşmış sözler/söz öbekleri olarak karşımıza çıkan yapılardır. Bu çalışmanın konusunu Dede Korkut Hikayelerinde yer alan kalıp sözler oluşturmaktadır. Eser sözlü gelenek ile ortaya çıkmış ve yazıya aktarılmıştır; bu sebeple eserde halk arasında kullanılan ve birçoğu kuşaktan kuşağa aktarılacak hala kullanılmaya devam edilen kalıp sözler saptanmıştır. Çalışmada, Hikâyelerde geçen “Vallah”, “Tanrının buyruğı-y-ile Peygamberün kavli-y-ile”, “Hoş kalun”, “Sağ mısın esen misin” gibi kalıp sözler saptanmıştır. Mensur Mukaddime kısmında 6, “Dirse Han Oğlu Buğaç Han Boyı” adlı hikayede 6, “Salur Kazanun İvi Yagmalandığı Boy” adlı hikayede 7, “Kam Pürenün Oğlu Bamsı Beyrek Boyı” adlı hikayede 25, “Kazan Big Oğlu Uruz Bigün Tutsak Olduğu Boy” adlı hikayede 5, “Duha Koca Oğlu Delü Dumrul Boyı” adlı hikayede 3, “Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyı” adlı hikayede 5, “Kazılık Koca Oğlu Yigenek Boyı” adlı hikayede 2, “Basat Depe Gözi Öldürdüğü Boy” adlı hikayede 8, “Begil Oğlu Emrenün Boyı” adlı hikayede 1, “Uşun Koca Oğlu Segrek Boyı” adlı hikayede 5, “Salur Kazan Tutsak Olup Oğlu Uruz Çıkardığı Boy” adlı hikayede 3, “iç oğuz taş oğuz ‘ası olup beyrek öldüğü boy” adlı hikayede 8 olmak üzere toplam 84 adet kalıp söz saptanmıştır. Kalıp sözler saptanırken dönemin dili de dikkate alınmıştır. Tekrar eden kalıp sözler her hikâyede gösterilmiş, her hikâye kendi içerisinde incelenmiştir. 6645 beyitten oluşan Kutadgu Bilig’de yer alan kalıp sözlerin saptandığı ve yayında olan (Uluslararası Homeros Dergisi, 2019 Ekim Sayısı) “Kutadgu Bilig’de Yer Alan Kalıp Sözler Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmada saptanan 128 kalıp söz dikkate alındığında 1 mensur mukaddime ve 12 hikâyeden Dede Korkut Hikayelerinde saptanan 84 kalıp söz oldukça iyi bir sayıdır. Halk arasında anlatıldıktan sonra yazıya aktarılmasının eserin söz varlığının kalıp sözler açısından zengin olmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma ile Hikâyelerdeki kalıp sözler ortaya konarak Türk diline katkı sunulduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKSAN, D., (1996), *Türkçenin Sözcük Varlığı*, Ankara: Engin Yayınevi
- AKYALÇIN, N., (2007). *Türkçe İkilemeler Sözlüğü Tanıklı*, Anı Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- AKYALÇIN, N., (2012). “*Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz Tanıklı Sözlük*”. Ankara: Eğiten Kitap.
- AKYALÇIN, N., (2012). *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*. Ankara. Eğiten Kitap.
- BİLGİN, M., (2006). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇETİN, S., (2015). *Dede Korkut Kitabı'nda İkileme Yapısındaki Niteleme Sıfatları*, III. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kongresi: Dede Korkut ve Türk Dünyası, Çeşme-İzmir, 19-25 Ekim, 373-381.
- DEMİRTAŞ, A., (2008). Dede Korkut Hikâyelerinde “Gerek” Kelimesi ile Kurulu Cümleler, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3/1 Winter, s. 14-21 .
- EKER, S., (2002). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- ERCİLASUN, A. B., (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERGİN, M., (1964). *Dede Korkut Kitabı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- ERGİN, M., (1999). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul. Bayrak Basım.
- EROL, Ç., (2007). *Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- GÖKDAYI, H., (2008), *Türkçede Kalıp Sözler*, *Bilig-Kış*, Sayı:44, Sf:90-108.
- GÖKDAYI, H., (2015), *Türkçede Kalıp sözler*, Ankara: Kriter Yayınevi.
- GÜL, R., (2008). Dede Korkut Hikayelerinde Söz Kalıpları, *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 10, s.100-105.
- KARAMANLIOĞLU, A. F., (1978). *Türk Dili (2.Baskı)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KORKMAZ, Z., (1992), *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- TİRAŞ, Y. C., ERTÜRK, H. İ., (2016). Dede Korkut Kitabında Geçen Atasözlerinin Anlamsal İncelemesi ve Türkiye Türkçesindeki Eş Anlamlıları, *Journal of Turkish Language and Literature*, Volume:2, Issue: 4, Autumn, (135-150).
- TOR, G., (2011). *Mersin'den Birkaç Kalıp Söz (İlişki Sözü) Üzerine*, Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu, Adana, 20- 22 Ekim 2011, 766-786.
- TULU, S., (2019). Dede Korkut Kitabında Sıfat-Fiilli Tamlama Grupları ve Bunların Aktarımı Üzerine, *JOTS*, 3/2, s.451-470.
- TÜRK, V., DOĞAN, Ş., ŞERİFOĞLU, Y., (2012). *Tarihi Türk Lehçeleri Eski Anadolu Türkçesi Dersleri*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- VURAL, H., (2004) *Dede Korkut Anlatılarında Söz Tekrarları*, V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı.

VURAL, H., (2013). *Dede Korkut Destanlarında Geçen Atasözleri Üzerinde Bir İnceleme*, International Burch University I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, 17-19 Mayıs, Saraybosna., Bildiri Kitabı I, s. 367-374.

MAKALE DİZİNİ

ARTICLE INDEX

Fihrist

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2018	1	1	Naida Jamal MAMEDKHANOVA	COMPARISON OF THE PAST AND PRESENT IN WORKS OF PATRICK MODIANO	1--8
2018	1	1	Nigiar İSGANDAROVA	LADY MARY WORTLEY MONTAGU'NUN "TÜRKİYE BÜYÜKELÇİLİĞİNDEN MEKTUPLAR" ESERİNDE GENDER, TOPLUM VE CİNSEL KİMLİK (SEKSÜALİTE) KONUSUNDA SÖYLEV/ DISKUR	9--18
2018	1	1	R.S MAMMADOV	DİLDƏ MATERİYANIN VƏ FUNKSİYANIN DİALEKTİK VƏHDƏTİ	19-30
2018	1	1	İbrahim Nesiroğlu GULİYEV	"TURANDOT" OPERASININ TÜRK KAHRAMANI	31-38
2018	1	1	Rafiq NOVRUZOV	TO THE MORAL AND RELIGIOUS VIEWS OF LEO TOLSTOY	39-44
2019	2	1	Semengul QAFAROVA	AZƏRBAYCAN VƏ RUS UŞAQ ƏDƏBİYYATININ TƏŞƏKKÜLÜ VƏ İNKİŞAF MƏRHƏLƏLƏRİ	1--10
2019	2	1	Zeyneb SEFEROVA	"MÜLAHİZƏLƏR" ƏSƏRİNDƏ RƏSUL RZANIN DİLÇİLİK GÖRÜŞLƏRİ	11--16
2019	2	1	Zarif OMONBOYEVICH QUVONOV	ALİ ŞİR NEVAYİ'NİN EDEBİ TENKİDİ BAKIŞLARINA DAİR BAZI ÇALIŞMALAR ÜZERİNE	17-22
2019	2	2	Nigiar İSGANDAROVA	"FEARS AND FANTASIES OF THE DEVELOPING NATION" IN CHARLES BROCKDEN BROWN'S LITERARY WORKS	23-30
2019	2	2	Gulsara AMANGELDİYEVNA KOZHAKHMETOVA	YURT AS A MICRO MODEL OF THE UNIVERSE IN THE CONTEXT OF "LANGUAGE:CULTURE" (linguistic and cultural analysis on the material of the Kazakh and Mongolian languages)	31-38
			Gulgaisha SAGİDOLDA		
2019	2	2	Ziyafet Firuze QASIMOVA	BAĞIMSIZLIK SONRASI AZERBAYCAN'DA DİL MESELELERİNİN TARTIŞMALARI (TÜRK DİLİ, AZERBAYCAN DİLİ VB.)	39-54
2019	2	2	Bella MUSAYEVA	« КАК ЧЕЛОВЕКУ ЧЕЛОВЕКОМ БЫТЬ? » (ПРОБЛЕМА ГУМАНИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА)	55-60
2019	2	3	Fehmi TURGUT	A TALE OF TWO STATES: DEEP AND PARALLEL STATES IN SHAKESPEARE'S JULIUS CAESAR	61-70
2019	2	3	Gunay NAZAROVA	TƏHSİL SİSTEMİNDƏ TƏHSİL PARADİQMASININ HƏYATƏ KEÇİRİLMƏSİ KONSEPSİYASININ ƏSAS XÜSUSİYYƏTLƏRİ	71-82

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2019	2	3	Necmi AKYALÇIN	DEYİM VE İKİLEME İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	83-94
2019	2	3	Işık ALBASAN	YUNAN MİTOLOJİSİ'NE PSİKANALİTİK BİR YAKLAŞIM	95-102
2019	2	3	Olger BRAME Albina PAJO	USE OF SOME TURKISH BORROWINGS IN ALBANIAN LANGUAGE	103-110
2019	2	3	Müslüm NƏZƏROV	TƏHSİLİN KEYFİYYƏTİNİN İDARƏ EDİLMƏSİNİN SOSİOMƏDƏNİ ASPEKTLƏRİ	111-124
2019	2	4	Necmi AKYALÇIN Damla AYDOĞAN	KUTADGU BİLİG'DE YER ALAN KALIP SÖZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	125-138
2019	2	4	Shemsi MORINA	THE IMPORTANCE OF PRE-SCHOOL INSTITUTIONAL EDUCATION IN THE OVERALL DEVELOPMENT OF CHILDREN, IN PARTICULAR IN THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND COMMUNICATION SKILLS	139-146
2019	2	4	Alda JASHARI Ali JASHARI	TURKISH LOANWORDS AND THEIR IMPACT IN THE ALBANIAN HOMONYMOUS LEXICAL ITEMS CORPUS	147-154
2019	2	4	Necmi AKYALÇIN Damla AYDOĞAN	DEDE KORKUT HİKAYELERİ'NDE YER ALAN KALIP SÖZLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	155-164